Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 45 (1591) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 9 ЛІСТАПАДА 1986 г. ЦАНА 10 зл.

ДА 80-ГОДДЗЯ „НАШАЙ НІВЫ“

ГОЛАС БЕЛАРУСКАГА АДРАДЖЭННЯ

Тыднёвік „Наша ніва“ існаваў у Вільні з 10 лістапада 1906 года да 7 жніўня 1915 года. Ад пачатку да 24 кастрычніка 1912 года „Наша ніва“ выдавалася двума шрыфтамі: лацінкай і кірыліцай. Было гэта падыктавана імкненнем выдаўцоў здабыць чытачоў як у асяроддзі каталікаў, так і ў асяроддзі праваслаўных беларусаў. Сярэдні тыраж тыднёвіка раўняўся 4500 экземпляраў. З гэтага 3000 выдавалася кірыліцай, а 1500 — лацінкай. Зразумела, што гэтая „двaістасць“ вельмі павялічвала выдаткі, звязаныя з друкам тыднёвіка. Якраз гэта было прычынай пераходу „Нашай нівы“ ў 1912 годзе выключна на „гражданку“. Прычынай ліквідацыі „Нашай нівы“ ў 1915 годзе было набліжэнне руска-нямецкага фронту да Вільні.

Год 1. Вильна 17/30 листопада (ноябра) 1906 г. № 2.

Наша Нива

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА З РЫСУНКАМИ

ВЫХОДЗИЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ рускими и польскими литэрами.

Адрэс рэдакцiи и администрацiи: Вильня, Большая Погулянка д. № 17.

Цэна асобнаго нумэру 5 кап.

„Наша ніва“, як і яе папярэдніца „Наша доля“, выдавалася па ініцыятыве прагрэсіўнай партыі „Беларуская сацыялістычная грамада“.

Насуперак „Нашай долі“, якая выходзіла пад вельмі вымоўным заклікам: „Памірае рэвалюцыя, хай жыве рэвалюцыя“, за што бязлітасна праследавалася царскай цэнзурай, „Наша ніва“, стараючыся пазбегнуць лёсу сваёй папярэдніцы, кіравалася ідэалогіяй, якую можна было б акрэсліць як пазітывістычную.

Развіццё асветы ў беларускім грамадстве, мадэрнізацыя апрацоўкі зямлі і хутарызацыя вёскі, стварэнне розных суполак вясковых вытворцаў, узмацненне прывязанасці да роднай мовы, эмансіпацыя беларускай жанчыны, абарона беларускіх дзяцей, урэшце, культурная аўтаномія краіны з устаўадаўчым сеймам у Мінску або Вільні — вось галоўныя ідэі „Нашай нівы“.

Адзін з галоўных ідэолагаў нашаніўскага адраджэння Антон Луцкевіч напісаў, што „Наша ніва“ галоўную мэту сваёй дзейнасці бачыла ў эканамічным і культурным развіцці краіны, ва ўзняцці на вышэйшы ўзровень нацыянальнай і чалавечай годнасці беларуса, у спалучэнні ў адну цэласць беларусаў-католікаў і беларусаў-праваслаўных.

Матэрыяльнае становішча „Нашай нівы“ на працягу ўсяго яе існавання было цяжкое, а нераз здараліся такія сітуацыі, у якіх тыднёвік знаходзіўся на краі гібелі. Варта сказаць, што тагачасная царская дзяржава не толькі не давала рэдакцыі якой-небудзь фінансавай субсідыі, але рознымі абмежаваннямі і перш за ўсё канфіскацыяй асобных яе нумароў радыкальна пагаршала яе эканамічную патэнцыю. Чарговымі рэдактарамі „Нашай нівы“ былі: С. Вольскі, А. Уласаў і Я. Купала. Захаваўся ліст Купалы з перыяду, калі быў ён рэдактарам тыднёвіка. Ліст гэты, накіраваны вядомаму беларускаму дзеячу з Пецярбурга Б. Эпімаху-Шыпілу, з'яўляецца пасведчаннем аб драматычным фінансавым стане асоб, рэдагуючых „Нашу ніву“. У лісце Купала просіць Эпімаха-Шыпілу прыслаць яму крыху грошай, бо як жа: „кажух, каб яго немач, цалкам разваліўся і не маю ў чым злазіць у цэнзуру“. Наракае Купала і на тое, што, нягледзячы на халады, не паліць у печы, бо не мае за што купіць дроў. Зразумела, што калі галоўны рэдактар знаходзіўся ў такім фінансавым становішчы, дык і часопіс, якім ён кіраваў, не быў у становішчы лепшым.

Паяўленне „Нашай нівы“, яе паслядоўны дэмакратызм, прыхільныя і дружалюбныя адносіны да іншых народаў выклікалі ў дэмакратычных колах суседніх нацый добразычлівыя і прыхільныя адносіны да беларускага тыднёвіка. Вельмі прыхільна аб „Нашай ніве“ выказаўся ў артыкуле „Беларускія паэты“ рускі публіцыст А. Пагодзін і не менш прыхільна аб тыднёвіку напісаў польскі аўтар В. Вагнеровіч, які ў публікацыі „Młoda Białoruś“ сцвердзіў: „Wielka masa narodu, jego siła żywotna prędzej czy później przełamie przeszkody i pójdzie drogą własnych ideałów. Nieprzychylność i negowanie owej koncepcji odrodzenia narodowego jest krótkowidztwem i płodem niewolniczej fantazji“.

Зразумела, што як у рускіх, так і ў польскіх кансерватыўных колах не раз раздаваліся галасы, якія, як маглі, кампраметавалі „Нашу ніву“ і звязаных з ёю людзей. Найбольш балючае аднак тое, што самыя знішчальныя нігілістычныя і бязлітасныя нападкі на „Нашу ніву“ выйшлі з колаў беларускіх публіцыстаў, якія, пачынаючы ад 1929 года, а канчаючы пяцідзесятымі, з непрытомнай нянавісцю накідаліся на гэты тыднёвік. Да такіх крытыкаў належалі, між іншым, І. Барашка („Пад сцягам барацьбы за гегемонію пралетарскай літаратуры“), С. Будзінскі („Вораг у доме“), П. Галавач, А. Звонак („Супраць буржуазнай рэакцыі ў мастацкай літаратуры“), А. Сянкевіч („Класавая барацьба ў беларускай літаратуры“), А. Гурыновіч („Супраць нацыянал-шавінізму і дэмакратызму розных колераў“), Л. Бэндэ і А. Кучар („Матэрыялы для нарысаў па гісторыі беларускай літаратуры“) і многія іншыя.

Час — найсправядлівейшы і

(Працяг на стар. 4)

БУДАЎНІЦТВА БЕЛАСТОКА

Беласток гэта адзін з 18-ці гарадоў нашай краіны, у якім пражывае больш 200 тысяч чалавек. Гэта буйнейшы цэнтр прамысловасці, навукі і культуры ў паўднёва-ўсходнім рэгіёне Польшчы. Беласток хуткімі тэмпамі змяняе сваё аблічча. Ён з дня на дзень прыгажэе, маладзее. Растуць новыя мікраераёны, пабудавана тут шмат прадпрыемстваў, якія нераз маюць агульнадзяржаўнае значэнне. Было б іх яшчэ больш, але некаторыя з іх затрыманы ў часе будовы і пакуль што стаяць і нішчэюць, разам з масай накопленага пры іх будаўнічага матэрыялу. Кожнаму, хто праязджае Паўночна-ўсходняй кальцавой шашою, кідаецца ў вочы, як пад голым небам марнуецца грамадскае дабро. Ды, зрэшты, не толькі там. Не хапае грошай на прамысловае будаўніцтва, а там, дзе яны ёсць, не можа яно выконвацца з-за бесталковага планавання і недахопу нагляду. Датычыць гэта жыллёвага будаўніцтва, якое стаіць на парозе правалу, далікатней кажучы — бяздзейнасці. Яго далейшае развіццё не забяспечана падземнымі абсталяваннямі тэрыторыі і праектнай дакументацыяй. Не памяталі аб гэтым ваяводскія праектанты, калі рыхтавалі будову цеплацэнтралі на Бажантарні, яны забыліся аб тым, што прадукцыйны цыкл інвестыцыі пачынаецца не тады, калі прыступаюць да земляных выкопак пад будынкі, а значна раней.

Нядобрай з'явай было і тое, што ў Ваяводскай управе і жыллёвым кааператыве страцілі паўгода часу на спор, хто павінен купіць зямлю пад жыллёвае будаўніцтва. Ужо праз нейкі час адміністрацыйныя і партыйныя ўлады горада Беластока агледзеліся, што кантроль і нагляд іх быў недастатковы. Гарадскі камітэт ПАРП толькі цяпер, з такім спазненнем, лічыць сваёй амбіцыяй навядзенне ладу і парадку ў разбудове горада. Калі б адбывалася яна спраўна, дык за апошнія тры гады было б аддадзена ў карыстанне людзям не 8 тысяч 700 кватэр, а значна больш.

(Працяг на стар. 5)

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

НА мяжы

АБ ЛЮБОВІ (2)

Некаторыя людзі гавораць: „Тыя старыя, што не ідуць на пенсію і на сілу ўтрымоўваюць гаспадаркі, толькі марнуюць зямлю, бо вядома, што не маюць сілы, каб яе добра апрацоўваць". І сапраўды, усім і ўсюды вядома, што сямідзесяцігадовы мужчына або шасцідзесяціпяцігадовая жанчына не здолеюць так эфектыўна працаваць, як працуе трыццацігадовы чалавек. Праўда таксама, што ў некаторых старых гаспадароў зямля і будынкі запушчаныя. Аднак сказанае абсалютна не абазначае, што зямля, якая ад старых людзей трапляе ў рукі чужых маладых, становіцца аўтаматычна аб'ектам любові і клапатлівасці. Наадварот, маем часта дачыненне са з'явай балючай і грознай. Праяўляецца яна ў тым, што такую перададзеную пажылымі гаспадарамі дзяржаве зямлю пераймае нейкі сусед, бесчалавечна яе эксплуатуе на працягу таго перыяду, калі за яе не мусіць плаціць падатак, а калі толькі перыяд бясплатнага карыстання канчаецца, зямлю кідае. Тады яе бярэ нехта другі, зноў карыстаецца некалькі гадоў і зноў кідае. І так гэтая карусель прадаўжаецца, а некаханая зямля ўсё болей ялавее, запускаецца, зарастае пустазеллем усё болей і болей. Зразумела, што з кожным годам дае яна ўсё меншыя і меншыя ўраджаі, бо зямля некаханая не родзіць. Вось па гэтых прычынах з сапраўднай пашанай і ўдзячнасцю гляджу я на ўсіх тых пажылых гаспадароў, якія, нягледзячы на тое, што дайшлі да пенсійнага ўзросту, у далейшым апрацоўваюць свае гаспадаркі і не аддаюць іх у чужыя рукі.

Але як доўга здолеюць яны трымаць гэтыя гаспадаркі? Зразумела, што справа простая там, дзе сын старога гаспадара застаўся на вёсцы і пераняў бацькаўшчыну. Але колькі ж сёння на вёсках такіх пажылых людзей, дзеці якіх выехалі ў гарады і адтуль ужо не вернуцца. У гэтай галіне, зрэшты, назіраецца вялікая розніца паміж беларускімі вёскамі з Бельшчыны ці Гайнаўшчыны і вёскамі з Сакольшчыны ці Дубровшчыны. Калі едзеш амаль праз любую вёску Гайнаўшчыны, адчуваецца яе гаспадарчая і дэмаграфічная дынаміка. Прыгожыя будынкі, многа новых дамоў, дасканалая сучасная агароджа, машыны на панадворках. На Гайнаўшчыне нямала вёсак, у якіх няма ніводнай пустой хаты. Як жа адменная карціна на Сакольшчыне, Дубровшчыне, а нават у былым Беластоцкім павеце. Тут пустых хат не мала. І колькасць іх з кожным годам узрастае. Калі праз прызму гэтай з'явы гляджу на перспектыву беларускамоўнай Беласточчыны — агортвае мяне жах. У такім становішчы з кожным годам будзем мець менш дзяцей, якія вывучаюць родную мову, менш членаў БГКТ і менш чытачоў „Нівы". Адным словам, беларускі мацярык усё больш будзе курчыцца. Самае галоўнае, што нельга нічога супрацьставіць гэтаму працэсу. Раней ці пазней амаль уся сельская гаспадарка стане калектыўнай. А калектывізацыя, як вядома, у Польшчы (не так, як у Чэхаславакіі, Венгрыі ці ГДР) дала не надта добрыя вынікі. Так ці інакш, з сапраўдным прызнаннем і ўдзячнасцю гляджу на ўсіх тых беларусаў, якія, нягледзячы на свае гады, трымаюцца роднай зямлі і абаграваюць яе сваімі гарачымі рукамі і гарачым сэрцам. Яны не толькі не могуць быць аб'ектам насмешкі, а павінны быць аб'ектам захаплення.

Алесь Барскі

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

У БЮРО ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

За грубыя парушэнні патрабаванняў партыі і ўрада аб недапушчэнні карэкціровак планаў, нездавальняючае кіраўніцтва галіной, якое праявілася ў зрыве дагаворных абавязацельстваў, планаў па сабекошту, прыбытку, дадатковага задання па выпуску і пастаўцы гандлюючым арганізацыям тавараў народнага спажывання, міністру лёгкай прамысловасці БССР Л. М. Нагібовічу аб'яўлена строгая вымова з занясеннем ва ўчотную карту члена КПСС. Строгая вымова з занясеннем ва ўчотную карту члена КПСС аб'яўлена старшыні Белкаапсаюза У. І. Чыгіру — за сістэматычнае невыкананне плана рознічнага тавараабароту і нездавальняючы гандаль у вёсцы. Партыйныя спагнанні аб'яўлены міністру будматэрыялаў БССР В.Л. Більдзюкевічу — за непрыняцце належных мер па перабудове стылю і метадаў кіраўніцтва галіной, невыкананне планаў вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, неабходных для сацыяльнага будаўніцтва, і пастаўак прадукцыі ва ўстаноўленай наменклатуры; міністру паліўнай прамысловасці Г.А. Філіпаву — за ігнараванне патрабаванняў аб недапушчэнні карэкціровак планаў. Строга ўказана намесніку Старшыні Савета Міністраў БССР К. З. Цераху і міністру гандлю БССР М.А. Макаеду — на непрыняцце неабходных мер для выканання плана тавараабароту і насычэння рынку таварамі шырокага асартыменту і высокай якасці.

БЕРАГЧЫ ВОДНЫЯ БАГАЦЦІ

Разнастайнае плённае супрацоўніцтва спецыялістаў краін — членаў СЭУ ў зберажэнні і рацыянальным выкарыстанні водных багаццяў. Сумесна з польскімі вучонымі распрацаваны праект высокаэфектыўнага выкарыстання пагранічных рэк, падрыхтаваны прагноз якасці іх вод на перыяд да 2000 года, створана сістэма аўтаматызаванай апрацоўкі глебава-меліярацыйных даных ва ўмовах Беларусі.

Па плану навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва з Федэральным міністэрствам металургіі і цяжкага машынабудавання ЧССР і канцэрнам „Сігма" распрацоўваецца тэхналогія будаўніцтва камплектных аўтаматызаваных помпавых станцый, узводзяцца эксперыментальныя аб'екты.

Вучоныя Беларусі вядуць таксама сумесныя даследаванні са спецыялістамі Румыніі, Венгрыі, ГДР і Балгарыі.

Далейшаму паглыбленню такога супрацоўніцтва паслужыць XXXIII пасяджэнне нарады кіраўнікоў водагаспадарчых органаў краін-членаў СЭУ, якое адбылося ў канцы верасня ў Мінску.

Былі падведзены вынікі дзейнасці за папярэдні перыяд, абмеркавана праграма на будучыню. У прыватнасці асаблівая ўвага ўдзелена рацыянальнаму выкарыстанню дунайскіх вод, а таксама ракі Цісы, захаванню чысціні вадаёмаў, папярэджанню і ліквідацыі вынікаў аварыйных скідаў, іншым праблемам.

ТКАЧАМ ДАПАМОЖА КЕРАМІКА

Для спецыялістаў тэкстыльных прадпрыемстваў спрадвечным застаецца пытанне: як прадоўжыць жыццё ніцей, што бягуць па ткацкаму станку, як зрабіць, каб яны не пераціраліся аб розныя кручкі, катушкі?

Задумаўся над ім і калектыў вучоных праблемнай навукова-даследчай лабараторыі Беларускага тэхналагічнага інстытута. Тут здолелі развязаць задачу, прапанаваўшы замяніць у тэкстыльным абсталяванні сталёвыя дэталі 160 назваў на керамічныя.

Поспех даследчыкаў забяспечыла пранікненне ў тэхналагічныя сакрэты атрымання новых шклокрышталічных матэрыялаў. З іх можна „варыць" вырабы самай складанай канфігурацыі, якія ў 8—10 разоў больш даўгавечныя за металічныя.

Выпрабаванні на прадпрыемствах лёгкай і хімічнай прамысловасці паказалі, што ўкараненне навінкі прыкметна паляпшае якасць ніцей: яны становяцца менш варсістымі, а за кошт гэтага і менш рвуцца. Акрамя таго, павялічваецца тэрмін безрамонтнай службы абсталявання, таму што новым дэталям зададзены такія важныя ўласцівасці, як павышаная хімічная ўстойлівасць і цвёрдасць. На Мінскім фарфоравым заводзе пачата стварэнне ўчастка, на якім ужо ў будучым годзе плануецца вырабіць больш за мільён эксплуатацыйных вузлоў.

УРАДЖАЙ ГАРАНТУЕ... САМАЛЁТ

У саўгасе „Дружба" Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці ў якасці асноўнага пасяўнога агрэгата на збожжавым полі прымяняюць... самалёт. Глеба тут у асноўным тарфяная, выкарыстанне трактарнай тэхнікі ўскладнена. Чакаць жа, калі зямля падсохне, справа ва ўмовах беларускага Палесся ненадзейная.

З дапамогай самалёта сяўба праводзіцца ў самыя аптымальныя тэрміны — на працягу 1—2 дзён. Выкарыстоўваецца ён і пры апрацоўцы пасеваў: на ўнясенні мінеральных угнаенняў, хімпраполцы і іншых аперацыях.

У „Дружбе" сучасная і якасная сяўба збожжавых, эфектыўная апрацоўка палёў пры дапамозе самалёта прыносіць усё больш адчувальныя вынікі. Калі некалькі год назад з кожнага гектара збіралі ў сярэднім каля 20 цэнтнераў збожжа, то сёлета атрымалі ўжо па 36 цэнтнераў. Зніжаецца і сабекошт выпускаемай прадукцыі.

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

ЦАНА ВАЙНЫ

З 6 тысяч гадоў гісторыі, вядомай па пісьмовых помніках, на працягу 5.700 гадоў вяліся войны, якіх было больш 15 тысяч, г.зн. у сярэднім на год прыпадала прыкладна 2 вайны. І войны гэтыя забралі амаль 4 мільярды чалавечых жыццяў. Асабліва вялікі ўрон войны нанеслі густанаселенай Еўропе. Так, за перыяд з 1600 па 1945 г. агульная колькасць усіх загінуўшых у Еўропе склала, паводле самых асцярожных падлікаў, каля 90 мільёнаў чалавек.

Першая і другая сусветныя войны пакінулі пасля сябе, згодна з далёка не поўнымі данымі, больш 40 мільёнаў калек-інвалідаў вайны сярод ваеннаслужачых. А агульная колькасць інвалідаў за другую сусветную вайну склала 95 мільёнаў чалавек. Паводле разлікаў вучоных за гады другой сусветнай Зямля ў цэлым „недалічылася" 175 мільёнаў чалавек.

Зніжэнне абсалютнай колькасці насельніцтва ваюючых краін, галоўным чынам за кошт гібелі мужчынскага насельніцтва маладога ўзросту, выклікае рэзкае скарачэнне шлюбнасці і нараджальнасці. А гэта выклікае незваротныя дэмаграфічныя змяненні, вынікі якіх даюць аб сабе знаць яшчэ на працягу многіх дзесяцігоддзяў пасля заканчэння вайны.

І вось цяпер над светам вісіць пагроза новай, самай спусташальнай вайны. Як паказваюць разлікі Сакратарыята ААН, на працягу шэрагу апошніх гадоў ваеннай дзейнасцю ў свеце занята больш 60 мільёнаў чалавек, у тым ліку непасрэдна ва ўзброеных сілах — больш 22 мільёнаў чалавек. Штодзень у свеце паводле разлікаў экспертаў ААН расходуецца каля мільярда долараў, пры гэтым велізарная маса людзей — чацвёртая частка вучоных і інжынераў свету, занятых у навуковых даследаваннях і распрацоўках, — выконвае ваенныя работы.

Калі ў Альберта Эйнштэйна спыталі, якой зброяй будзе весціся трэцяя сусветная вайна, ён адказаў: не ведаю, але адзіным сродкам вядзення чацвёртай будзе каменная сякера. І гэта не гіпербала. Магутнасць сучасных толькі ядзерных арсеналаў планеты ў 10 тысяч разоў пераўзыходзіць суму ўсіх выбуховых рэчываў, выкарыстаных у гады другой сусветнай вайны. Гэтага дастаткова для таго, каб некалькі разоў знішчыць усё жывое на Зямлі. Здавалася б, даўно час спыніць нагрошванне ядзернай зброі. Аднак кіруючыя колы ЗША не жадаюць спыняць гонку ядзерных узбраенняў.

Л.Л.

ПАКЛОНІМСЯ МЁРТВЫМ І ЖЫВЫМ

Камісія Братэрства па зброі Ваяводскага праўлення ТППР у Беластоку, якую ўзначальвае падпалкоўнік Віталій Сацэвіч, напярэдадні гістарычнай, 43-ай гадавіны бітвы пад Леніна арганізавала аўтамабільны рэйд па Беласточчыне шляхам слаўнай партызанскай дывізіі Сідара Каўпака. Камендантам рэйду быў капітан Эміль Церпіх.

Рэйд пачаўся ў знамянальным месцы — у ваколіцы гераічнай смерці савецкіх салдат, ля брацкай магілы ў вёсцы Танкелі, што знаходзіцца пры шашы над Бугам.

17 сакавіка 1944 года ў гэтую аколіцу прыбыла каўпакоўская партызанская дывізія, каб перабрацца па мосце праз Буг. У цяжкім баі з аховай мосту, якая займала пазіцыю ў бетонных бункерах, партызаны здабылі мост, перапраўляліся праз яго, а пасля спалілі (мост быў драўляны). Так апынуліся ў вёсцы Танкелі. Было 11 забітых і 18 параненых партызан. Загінула без весці больш як дзесяціасабовая група коннай разведкі. Нямецкая ахова мосту і прыбыўшыя падмацаванні з Сакалова-Падляшскага панеслі затраты яшчэ большыя.

Партызаны пасля кароткай перадышкі ў Танкелях і наваколлі, рушылі ў далейшы рэйд. У гэты ж дзень у ваколіцах вёскі Мілкавіцы, Пашкі, Астражаны і Наройкі правялі яны пераможны бой з немцамі, якія рынуліся на іх з двух бакоў — з поўдня ад Драгічына і з паўночнага ўсходу ад Цеханоўца. І тут немцы пацярпелі паражэнне, панеслі вялікія затраты ў жывой сіле і вымушаны былі адступіць.

Познім вечарам накіраваліся партызаны далей па трасе Скібы, Клапоты-Станіславы, Малінова, Ліпіны, Журобіцы, Гарноўшчына, Грабарка. У гэтых мясцовасцях яны начавалі, але немцы за ўсякую цану хацелі знішчыць партызан. Назаўтра, 18 сакавіка, напалі на іх гітлераўцы, прыехаўшыя з ваколіц Мілейчыц, і ў ваколіцы вёскі Грабаркі наступіў чарговы бой. І тут немцы былі зноў разгромлены. Больш ста чалавек было забіта і яшчэ больш паранена, а партызаны няспешна накіраваліся праз Навасёлкі, Рагачы ў Чаромху і далей у напрамку лініі фронту.

Вернемся аднак да аўтамабільнага рэйду. У Танкелі, апрача яго ўдзельнікаў, прыбылі школьнікі з навакольных вёсак, гарцэры са сваімі апекунамі і прадстаўнікі гмінных улад Драгічына. Пачалася ўрачыстасць. Духавы аркестр сыграў дзяржаўны гімн. Першы сакратар гміннага камітэта ПАРП Веслаў Карбоўскі сардэчна прывітаў удзельнікаў рэйду, а падпалкоўнік Віталій Сацэвіч расказаў прысутным аб тым, як у баях з нямецкімі захопнікамі радзілася братэрства па зброі Савецкай Арміі і Войска Польскага. Расказаў ён таксама аб слаўным баявым шляху дывізіі Каўпака, якая паўстала ў Пуцівлі на Украіне. Ужо ў снежні 1941 года гэта партызанскае злучэнне накіравалася ў Бранскія лясы, а пазней, у 1943 годзе, — у Карпаты. Адтуль партызаны ішлі на поўнач, аж да Танкеляў, і цэлы час грамілі ворага у тыле, творачы свайго роду „другі фронт".

Пасля выступіў былы партызан дывізіі Каўпака маёр у адстаўцы Уладзіслаў Семянюк. Яго ўспаміны аб баях, аб паходным баявым жыцці партызан выклікалі ў прысутных вялікае ўражанне. Яшчэ ў кніжках недастаткова напісана аб перажываннях воінаў у час бітваў, гаварыў Уладзіслаў Семянюк, ды й немагчыма апісаць усё гэта. Звярнуўся ён да моладзі, каб ушаноўвала яна памяць аб загінуўшых змагарах за наша вызваленне, каб наведвалі іх магілы ды каб ніколі не зазналі таго, што перанесла старэйшае, ваеннае пакаленне.

Хвалюючым момантам была цырымонія ўскладання вянкоў пад помнікам 25 тысячам расстраляных савецкіх салдат.

Аўтамабільны рэйд рушыў баявым шляхам дывізіі Каўпака. Па дарозе праз Драгічын яго ўдзельнікі ўзлажылі кветкі ля мемарыяльнай таблічы на бу-

(Працяг на стар. 5)

Сустрэча ўдзельнікаў рэйду з мясцовым насельніцтвам у Дзядковіцах.

АД БАГАЦЦЯ ШАЛЕЮЦЬ

У „Ніве" ад 8 чэрвеня піша Аўрора пра тое, якімі мы сталі людзьмі. Пытаецца: што з намі робіцца?

А тое робіцца, дарагая Аўрора, што людзі змянілі час, а час пазмяняў і людзей. Або наадварот. Усё роўна. Хачу сказаць Аўроры, што калі б яна так працавала, як працавалі людзі даўней, то з яе, з Аўроры, ужо даўно цвет асыпаўся б і не мела б яна сілаў пісаць у „Ніву"... Маю права так казаць, я і Дзед Кастусь, бадай, самыя старыя з нас карэспандэнты „Нівы", і калі пішам пра даўнія часы, то напэўна ведаем, што пішам. Мы ўжо з цара нараджаныя. Царскія мы, во! Перажылі войны і рэвалюцыі, і ўсялякія перавароты ды акупацыі, якія шугалі над нашай зямлёю. Сем'і былі калісьці вельмі вялікія, дзяцей радзілася мноства-многае, як кажуць, было штогод па дзіцяці. А зямлі тае мала мелі. Благая была, слабая, неўрадлівая. І каровы не даіліся так, як цяпер, не было чым карміць іх так надта. За гной, і то мала не біліся. Збожжа нажыналі няшмат, цяпер скажы каму з маладых пра тое, то і не паверыць або засмяецца толькі. Бедна жылі, але часу, вядома, больш мелі. Таму і нерваў тых у людзей менш было, не так грызліся за абы-што, як цяпер гэта часам бачу. У карты рэзаліся мужчыны, пазаводзіўшы коней на начлег, г.зн. на пашу ўначы. Не перапрацоўваліся, бо і не было на чым. Інакш было з працаю, калі хто на заробкі пайшоў. Скажам, багаты гаспадар нойме на работу нейкую баявейшую бабу, паабяцае ёй трохі больш заплаціць, дваццаць даваенных грошай болей, дык яна за тое прэцца, а за ёю мусяць і ўсе іншыя найміты. А сёння на заробкі якія прывязуць і адвязуць цябе аўтобусам з мяккімі крэсламі, і вельмі там так не напрацуешся, каб ажно рукі лекацелі ад перанатугі ды слаба рабілася.

Цяперашні гаспадар, калі хоча мець многа зямлі і даходу, то даволі яму пайсці ў гміну і набраць арэнды тае. Каб толькі даў рады ўправіцца, і калі хто працавіты, то сапраўды грошай мае поўныя кішэні. І на казённым падзаробіць. У нас гаспадары такія: трох працуюць прадаўцамі ў крамах, пяцёх вучыць дзяцей у школах у Шымках, Ляшуках і ў Новай Волі; адзін шафёр, адзін трактарыст, адзін ездзіць грузавіком на будове таго Семяноўскага возера, адзін возіць малако ў малачарню, двух старажуюць. І ўсе яны яшчэ і гаспадаркі робяць. Таму гэта ўсё спех той, усё часу няма. Пакуль ісці на казённую работу трэба дзень у дзень паспець карову на пашу выгнаць і сёе-тое ў гаспадарцы зрабіць. А зусім ужо беганіна тая па гаспадарцы, калі з работы вернешся. Увесну ці летам, дык дзень хоць доўгі ёсць, але ўвосень або ўзімку, з работы тае прыехаўшы, усё папоцемку рабі, бо ж цэлы панадворак не асвятліш лямпачкаю электрычнаю.

(Працяг на стар. 4)

СТЭФАНІЯ І ВЫХАВАННЕ

Тэлевізар выключаны. У нядзельныя вечары ўсцыхалі сэрцы да Стэфаніі з далёкай Аўстраліі. А цяпер ужо канец. Фільм так дзіўна абарваўся...

У Піліпкавых поўная хата. Гаспадары, іх дзеці, дзядзька Коля, баба Манька, Зюня, Кастэнцік... У Кастэнціка тэлевізар сапсаваўся, Зюні жонка не дазваляе курыць у хаце і таму ён ходзіць з пачкай папяросаў на вячоркі, у старой бабы Манькі тэлевізара ўвогуле няма, а дзядзька Коля так сабе заглянуў сюды...

— Моніка, Раберцік куды павалокся? — адварнулася да дачкі Піліпчыха.

— Не ведаю, мама. Узяў 200 злотых з маёй свінкі.

— Як гэта ўзяў? Трэба было крычаць!

— Калі набіў...

— Чаму ён такі дрэнны? У каго такі ўдаўся? — з дакорам паглядзела на мужа Піліпчыха.

— Бацькі, здаецца, як людзі. Ніхто не сядзеў, не п'янстваваў каб занадта ці біўся. У школе вучыліся не горш, чым іншыя. Нічога, што навукі невялікія маем — час такі быў, што не было калі вучыцца, гаспадарка чакала. Цяпер то вучыся, колькі табе ўлезе, ніхто цябе да гною не прэ, машыны „кулковыя" ўсё зробяць, каб ано грошы былі. Да нічога гэтага Раберціка не гоніш, а гэтае чарцяня кідаецца ў вочы: „А сама не можаш?!" Быццам чужое, шнырыць па кішэнях, па шуфлядах, яйкі крадзе ды носіць у краму. Каб напрасіў, далі б пару злотых на цукеркі. А ён хоча мець свае грошы на папяросы! Што курыць ужо пару гадоў, ведаю. Не раз, сціраючы нагавіцы, высыплеш жменю махоркі ці пакамечаную папяросу...

— Вы курылі ў яго ўзросце? — звярнулася я да Піліпка.

— Не, траха пазней, у 17 пачаў.

— Значыцца, курыце больш чым 20 гадоў?

— От, прывычка. Цяжка кінуць.

— То ж мужчына! — адазвалася Кацярына. — Больш мужчыне падыходзіць, зрэшты, за сваё курыць, не за казённае. Іншая справа, калі жанчына папяросу ў зубах трымае — гадка глядзець.

— Сучаснасць! Наглядзішся на гэтыя фільмы! — абурыўся дзядзька Коля, гасячы кароценькі недакурак у каробачцы ад запалак.

— Гэта каб бабы так сябе паводзілі. Змяіны народ. Гэтая Джылі, каб яе чэрці, то ж гэта чыстая сатана, гатоў я задушыць яе голымі рукамі! — скалануўся Піліпок.

— Але Стэфанія, не? Хаця і жанчына старэйшая і многа перажыла, выглядае, як сястра сваіх дзяцей! — падзівавалася, ківаючы галавой, баба Манька.

— Каб нашым столькі нерваў, то ў яе ўзросце ўжо не ўставалі б з бярлогі, пэўна! — зарагатаў Зюня.

— А што, мала нам гэтай радасці?! Цярпець такіх мужыкоў і такіх дзяцей? Гэта мала?

— Але, выгляд, выгляд! Спаслася ты, як тая мацёра...

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар. 3)

АЯТАЛОСКІ

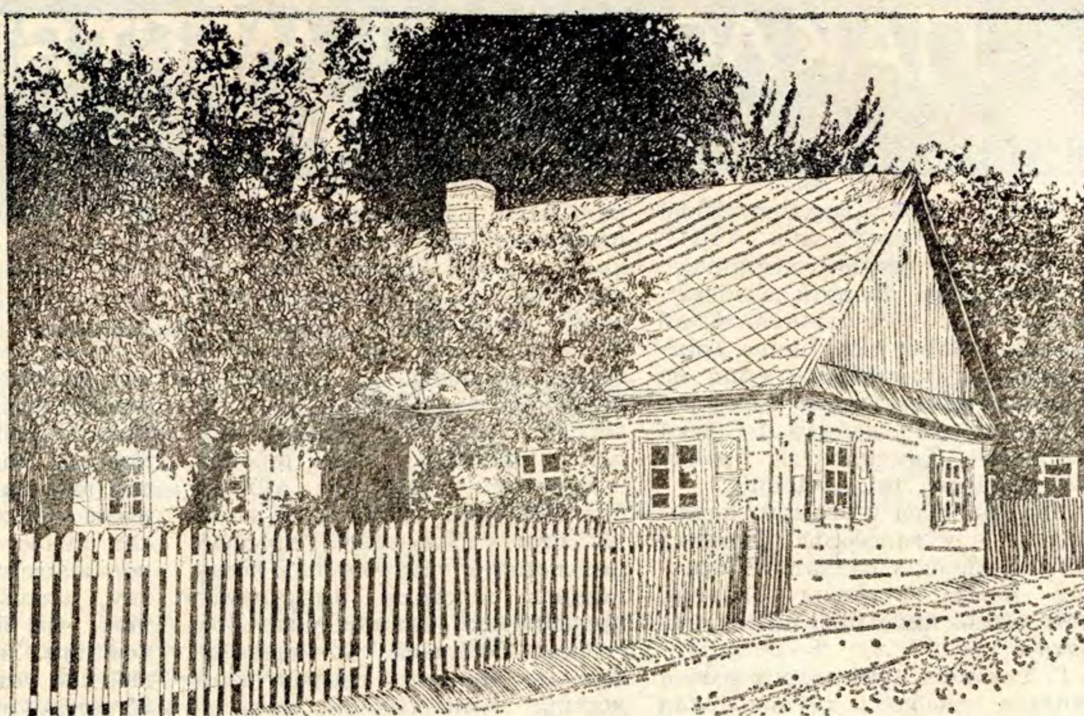
Калісьці я меў дзве каровы і давалі яны мне дзве гладышкі ўсяго малака, а сёння ад трох надойваем да пяцідзесяці літраў, бо і кормім іх не так, як даўней, што на весну трэба было падымаць вяроўкамі і на ногі ставіць, каб з хлява таго сяк-так магла выйсці на траўку свежую. А тых навозаў як набярэш у гэсе тонаў цэлых, то колькі яшчэ натужышся пасля: тону нагрузіць, тону разгрузіць потым у сябе, а затым тону тую ж зноў на поле вывезці і там яе рассеяць; выходзіць працы па чатыры тоны з аднае тоны навозу, бо чатыры разы тую тону перакідаеш. Напрацуешся, то напрацуешся, але і карысці ёсць нямала: ураджаі добрыя, такія, што раней і не сніліся нікому. А колькі тонаў працы, высілку гэтага, па цэлай сваёй гаспадарцы! Спрабуй пасля такога заспявай песню, як даўней. Язык толькі высалапіш. Таму і людзі цяпер як бы невясёлыя, бо змораныя, але задаволеныя лёсам, калі хто лёс свой гаспадарскі любіць. Калі не любіць, той у Беласток або ў Міхалова ці ў Гайнаўку падаецца мешчанінам быць. Або малацьба тая даўней: адзін капу за дзень змалочваў, а малаціў жа ад цямна да цямна, з перапынкам на абед і снядапак. А цяпер, калі пажнеш, трэба думаць пра малатарню, і пра людзей, каб дапамаглі (потым і ім трэба „адпамагаць“, калі і да іх малатарня дойдзе). І частуеш гэтых людзей усенькім найлепшым, што ў хаце маеш, бо ж яны могуць зазлаваць, не прыйсці табе з дапамогаю ў наступным годзе.

Таму, шаноўная Аўрора, некаторыя твае праблемы здаюцца мне мала сур'ёзнымі, такімі гарадскімі, нейкім няньчаннем усяго. У горадзе гультайства больш, і я разумею, чаму. Але здавалася б, павінны ў горадзе тады больш спяваць, час маючы. Аднак, як чую, не, не спяваюць, усё ходзяць панурыя, чупрыністыя, невядома чаго злосныя. Грошай усё ім мала. Дык варочайся, пане, на гаспадарку, рабі на ёй, то і на грошы будзеш наракаць не так часта.

У нас вельмі гучна праводзяць нябожчыкаў, і свае, і з суседніх вёсак. Спрашаюць у царкву ўсіх, так што бацюшка часам зажартуе як бы: „Столько вас собралось, наверное обед хороший чуете у хозяина?!“ Хоць і сам з матушкай потым на той абед заедзе элегантна аўтам. Так ужо павялося, і памінкі нярэдка падобныя на вяселле якое, такія застольныя яны і багатыя на закусь. А Аўрора чамусьці піша, што мала людзей праводзіць нябожчыкаў, пару чалавек усяго, пра што я чытаю ў яе фельетонах тых са здзіўленнем аднак жа. А глянь, Аўрора, якія помнікі ставяць цяпер на магілах! Гэта ж, некаторыя з іх фартуну цэлую каштуюць, а за мармуровыя то і гаспадарку някепскую з будынкамі можна б купіць! А глянь, што чаўпецца на Усіх Святых — гэта ж, як фэст які. А ўсё ад багацця таго так людзі шалеюць, не ведаюць, куды грошы ўсадзіць.

Ф. Хлябіч

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Старая хата на вул. Нарутовіча ў Бельску. Мал. Уладзіслава Петрука.

БЕЛАРУСКІЯ СПРАВЫ НА ФОРУМЕ РАДЫ

У пачатку бягучага года Прэзідыум ВРН у Беластоку па прапанове ГП БГКТ стварыў Калектыў па справах нацыянальных меншасцей (Zespół d/s mniejszości narodowych). Узначальвае яго намеснік старшыні ВРН інж. Юзэф Эльясевіч.

У чэрвені г.г. Прэзідыум ГП перадаў у адрас Прэзідыума ВРН інфармацыю аб дзейнасці БГКТ і прадставіў прапановы ў галіне асветы і культуры з просьбай дапамагчы ў іх вырашэнні. 15 кастрычніка г.г. адбылося з удзелам кіраўніцтва ГП БГКТ пасяджэнне Калектыву па справах нацыянальных меншасцей, на якім разглядаліся пытанні, пастаўленыя Прэзідыумам ГП БГКТ. Члены Калектыву станоўча аднесліся да тых прапаноў, якія могуць быць вырашаны ваяводскімі ўладамі. Члены Калектыву аказалі падтрымку прапановам:

— будовы памяшкання для Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы,

— фінансавай дапамогі Грамадскаму камітэту пабудовы музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы,

— павелічэння часу эмісіі беларускай радыёперадачы.

Погляд Калектыву па справах нацыянальных меншасцей на пытанні Галоўнага праўлення БГКТ будзе прадстаўлены Прэзідыуму ВРН.

В. Луба

ПАРНАСІК

чытальніцкая літсуполка на негарантаваных палях

У ГРЫБЫ

Ажывіўся лес на восень,
Ўсюды гоман, ўсюды смех,
Да бярозак і да сосен
Пацягнула зараз ўсіх.
Запястрыўся лес зялёны
З пазалочанай ліствой,
Колерамі на ўсе тоны,
Што дзявочы знае строй.
Мо грыбоў там і не сніцца,
Але весялосці гук,
Павуціна серабрыцца,
Ў валасы залез павук.
Там хутчэй сяброў спаткаеш
З іншых вёсак і старон,
Пажартуеш, пабрыкаеш —
Ты і я, яна і ён.
А грыбы? Ці ж гэта важна,
Больш ці менш іх там знайшоў?
Вось сустрэчы — гэта важна...
І як міг дзянёк прайшоў.

Улас

ГОЛАС БЕЛАРУСКАГА АДРАДЖЭННЯ

(Працяг са стар. 1)

найбольш непадкупны з усіх суддзяў — ужо выказаўся на тэму „Нашай нівы“ і яе паклёпнікаў. „Нашу ніву“ ён рэабілітаваў і ўзняў на ўвесь рост, яе ворагаў пусціў у забыццё. Пасля II сусветнай вайны ў БССР паявіўся рад публікацый, у якіх былі праведзены спробы рэабілітацыі „Нашай нівы“. Да такіх публіцыстаў належалі П. Смолкін („Наша ніва“ і беларуская літаратура“, Мінск 1947), С. Александровіч („Гісторыя і сучаснасць“, Мінск 1958, „Пуцявіны роднага слова“, Мінск 1971). Аднак побач гэтых работ у пасляваенны перыяд паявілася шмат публікацый, між іншым, аўтарства В. Барысенкі і Л. Фіглоўскай, якія стараліся даказаць, што беларускія пісьменнікі М. Багдановіч, Я. Колас і Я. Купала ніколі не пагадзіліся з нацыяналістычным курсам кіраўнікоў „Нашай нівы“, а калі з ёю супрацоўнічалі, або нават працавалі ў яе рэдакцыі, дык стварылі ў ёй апазіцыйную групу, якая ідэалагічна і палітычна радыкальна адрознівалася ад кіраўнікоў рэдакцыі тыднёвіка. Такі тэзіс, аднак, даволі цяжка ўматывавацъ, калі возьмем пад увагу, што Янка Купала, пачынаючы з 1914 года, быў галоўным рэдактарам „Нашай нівы“. Значыць, належаў да сціслага кіраўніцтва часопіса. Тэзісу аб ідэйным канфлікце паміж кіраўнікамі газеты і пісьменнікамі пярэчаць таксама выказванні тых пісьменнікаў, на якіх спасылаецца, між іншым, Л. Фіглоўская. Варта тут прывесці некаторыя выказванні М. Багдановіча, Я. Коласа і Я. Купалы. Тым болей, што яны дасканала характарызуюць і атмасферу рэдакцыйнага жыцця і гістарычнае значэнне часопіса.

Вось фрагмент артыкула М. Багдановіча „Новый период в истории белорусской литературы — 1912—1913“.

„Беларуская інтэлігенцыя не існавала. Трэба было яе стварыць. Рассаднікам для яе была „Наша ніва“. Дзеячы, якія сканцэнтраваліся вакол часопіса, выйшлі з народа і не адарваліся ад яго. Вядомы ім патрэбы люду і яго мова. Блізкае ім псіхічнае і духоўнае жыццё народу. Ведаюць яны народ і народ ведае іх, ведае і верыць ім.

Для многіх тысяч людзей „Наша ніва“ была першай крыніцай ведаў, першай прачытанай імі газетай, газетай, свабоднай ад дзяржаўнага духу, газетай, якая звярталася да іх простай і зразумелай мовай. Да беларускага селяніна, які пагадзіўся з думкай аб тым, што ён хам і яго мова хамская, „Наша ніва“ звярталася якраз на гэтай мове, узбуджаючы ў ім пачуццё пашаны да самога сябе, пачуццё ўласнай годнасці.“

ПАКЛОНІМСЯ МЁРТВЫМ І ЖЫВЫМ

(Працяг са стар. 3)

дынку гміннай управы ў памяць загінуўшым ад рэакцыі пяці міліцыянерам.

У Дзядковіцах удзельнікаў рэйду чакала шмат мясцовага насельніцтва, разам са школьнікамі і настаўнікамі. З прывітальнай прамовай выступіў першы сакратар гміннага камітэта ПАРП Юрка Ляўчук. Таварышы Віталій Сацэвіч і Уладзіслаў Семянюк расказвалі аб каўпакоўскіх партызанах, а аб тым, як са страхам уцякаў з Дзядковіц нямецкі патруль перад партызанамі, гаварыў мясцовы жыхар Францішак Харытон. Школьнікі выступілі з мастацкай часткай, прысвечанай Дню Войска Польскага.

Пазней аўтамабільны рэйд затрымаўся ў Мілейчыцах, на могілках савецкіх салдат, якія загінулі падчас вызвалення Беласточчыны ў 1944 годзе. Начальнік гміны Мікалай Бартнічук выказаў многа душэўнага болю ў адрас загінуўшых, а таксама глыбокай удзячнасці ўсім тым жывым, якія спрыялі разгрому фашызму. А пасля ізноў жывыя кланяліся мёртвым, ускладаючы кветкі пад помнікам.

Выхаваўчай лекцыяй было таксама спатканне ўдзельнікаў рэйду ў вялікай спартыўнай зале мясцовай школы з яе навучэнцамі і настаўнікамі. Першы сакратар ГК ПАРП Яўген Матуевіч, падпалкоўнік Віталій Сацэвіч і маёр Уладзіслаў Семянюк наблізілі прысутным той перыяд, калі наша сённяшняе свабоднае жыццё акуплялася смерцю салдат і партызан ды ўсіх змагароў з нямецкім акупантам. Школьнікі далі цікавы канцэрт, а пасля ўдзельнікі рэйду былі запрошаны ў школьную сталоўку на салдацкі гарохавы суп.

З Мілейчыц рэйд накіраваўся ў Чаромху. Ля Дома культуры чыгуначнікаў духавы аркестр прывітаў прыбыўшых. З цёплымі словамі выступіў сакратар партарганізацыі чыгуначнікаў Напалеон Кучынскі. У Доме культуры адбылася акадэмія, прысвечаная 43-ай гадавіне бітвы пад Леніна. З дакладам выступіў сакратар ГК ПАРП Анджэй Венцлаў, а ў мастацкай частцы — духавы аркестр чыгуначнікаў, калектыў „Аверс" і школьнікі. Удзельнікі рэйду, як і ў Мілейчыцах, Дзятковіцах і Танкелях, атрымалі ад моладзі кветкі. І ўсхваляваліся франтавікі: Мікалай Турык з Навасёлкаў, Мікалай Юзафовіч і Уладзімір Пракаповіч з Мілейчыц...

Рэйд закончыўся пры вогнішчы, на якім былі песні і ўспаміны. З нагоды рэйду быў выдадзены спецыяльны медаль, які атрымалі яго ўдзельнікі.

Так была пачата вялікая справа ўшанавання савецкіх партызан.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

Помнік у Танкелях.

(Працяг са стар. 1)

БУДАЎНІЦТВА БЕЛАСТОКА

Улічваючы дрэнную сітуацыю ў будаўніцтве, падлічана, што апошняя сям'я з цяперашняй чаргі па сваю кватэру атрымае яе ў 2004 годзе. Як скараціць гэтую чаргу, выраша лі дэлегаты гарадской справаздачна-выбарнай канферэнцыі ПАРП у Беластоку, якая адбылася 18 кастрычніка гэтага года. Многа гаварылася аб тым, каб да мінімума абмежаваць прапіску людзей з вёсак і мястэчак і гэтым самым зменшыць патрэбы на кватэры. Часта здараецца, што гэтыя людзі стараюцца атрымаць жыллё ў будынках, прызначаных для ліквідацыі, а таксама ў рознага роду летніх кухнях, а нават у хляўках, зусім непрыгодных для жыцця. Яны атрымліваюць працу ў Беластоку і, што ідзе за гэтым, хутчэй маюць кватэру ў блоках, чым тыя, якія чакаюць яе гадамі. А бываюць і такія выпадкі, што некаторыя маюць свае ўласныя дамы, нават вілы з некалькімі паверхамі, дасканала абсталяваныя, а іх дзеці атрымоўваюць кватэры ў блоках, а на іх месца ў хату бяруць кватарантаў. Таму неабходны больш дакладны кантроль.

У праграме пастановы спамянутай гарадской канферэнцыі прадбачваецца стварыць лепшыя ўмовы для аднасямейнага будаўніцтва, так, каб пабольшылася яно ў наступнай пяцігодцы на 25 працэнтаў. Гэта будзе спрыяць скарачэнню шматгадовага чакання кватэры ў блоку.

Неадкладнай справай горада Беластока з'яўляецца прыстасаванне яго арганізму да росту насельніцтва. Штогод прыбывае яго больш 5-ці тысяч. Апрача жылых будынкаў неабходна хутка будаваць яслі, прадшколлі, школы, крамы, пункты аховы здароўя і культурныя ўстановы, паляпшаць і павялічваць колькасць транспарту. За апошнія тры гады пабудавана 2 ясляў, 6 школ, 2 будынкі для аховы здароўя, 29 будынкаў для гандлю. Патрэбы, аднак, на ўсё гэта значна большыя, а магчымасці, на жаль, не павялічваюцца.

Шмат праблем горада трэба вырашыць, але аб іх у наступных публікацыях. (мх)

МЕЛІЯРАТАРЫ

Разумна зробленая меліярацыя гэта шчасце для сельскай гаспадаркі, гэта новыя гектары добрай, непадмакаючай зямлі і новыя гектары адбагоненых лугоў. Нашы меліяратары часам не вельмі ўдана праводзяць меліярацыю, выклікаючы засушванне зямлі ці некалі заліўных лугоў. Усяляк бывае, але, так агульна кажучы, заслугі меліярацыі вялікія. Трыццаць гадоў назад меліяравалі ў нас яшчэ надта прымітыўнымі спосабамі, усё ўручную, усё рыдлёвачкамі і тачкамі. І толькі недзе каля 1953 г. з'явіліся першыя машыны ў меліяратараў на Бельшчыне, землечарпалкі і іншыя.

Толькі за апошнія пяць гадоў меліяравана тут больш дваццаці тысяч гектараў удзічэлага поля і пашы. Меліяравана даліна рэчкі Нурэц, некалі вельмі багонная. Вернуты ў карысць сельскай гаспадаркі макротныя лугі Райска, Зубава, Кнаразоў.

Андрэй Гаўрылюк

А колькі ж балючай беларускай праўды ў другім артыкуле М. Багдановіча — „Белорусское возрождение — 1914": „У краіне, шарпанай нацыянальнымі канфліктамі, „Наша ніва" бесупынна прыпамінала аб неабходнасці пашаны праў кожнага народу, аб дацэньванні кожнай культуры, аб неабходнасці — побач умацавання асноў уласнай нацыянальнасці — карыстання з дасягненняў культуры польскай, рускай, украінскай.

... Ужо дзевяты год „Наша ніва" ідзе менавіта ў гэтым напрамку. Часопіс гэты не раз быў канфіскаваны, рэдактар арыштоўваўся, забараняўся доступ тыднёвіка да духавенства, настаўнікаў, вучняў настаўніцкіх семінарыяў і многім іншым прафесіям. Урадавая руская прэса атакавала „Нашу ніву", сцвярджаючы, што выдаецца яна за польскія грошы, а яе мэта заключаецца ў тым, каб аслабіць вялікарускія пазіцыі і падрыхтаваць грунт пад паланізацыю краіны. У сваю чаргу органы польскіх нацыяналістаў лічылі, што „Наша ніва" з'яўляецца далікатным, фінансаваным урадам сродкам, гарантуючым русіфікацыю беларусаў-католікаў.

Усе гэтыя намаганні не пазбавілі выдаўцоў „Нашай нівы" псіхічнага гартунку, не былі яны ў стане паўстрымаць беларускі рух. У дадзены момант „Наша ніва" разыходзіцца ў сялянскім асяроддзі так шырока, як ніводзін з выдаваных у краіне перыёдыкаў".

Як можна супрацьставіць, для прыкладу, Купалу выдаўцам „Нашай нівы" братам Луцкевічам, калі вядома, што Купала ў сваім аўтабіяграфічным лісце, скіраваным на рукі рускага літаратуразнаўца Л. Клейнберта напісаў наступнае: „Яны дастаўлялі мне нелегальную літаратуру. Што праўда, я тады з імі не зышоўся, бо па натуры быў індывідуумам і не сцярпеў бы партыйнага ці іншага падпарадкавання. Пазней аднак мае кантакты, асабліва з братамі Луцкевічамі, умацніліся па практычных прычынах. У перыяд працы у вінакурнях я многа друкаваў у „Нашай ніве". Калі кінуў гэту работу, Луцкевічы запрапанавалі мне пасаду ў „Нашай ніве" і бібліятэцы „Знаніе" Даніловіча.

І ўрэшце хацелася б зацытаваць вельмі цікавае выказванне Я. Коласа, якое дасканала характарызуе ўмовы працы людзей, што звязалі свой лёс з „Нашай нівай": „У выключна цяжкіх умовах радзіўся беларускі культурны рух. Адсутнасць даверу, варожасць з боку улад, недахоп матэрыяльных сродкаў — вось што спадарожнічала маладому руху. Рэдакцыя „Нашай нівы", не зважаючы на ўсе перашкоды, упарта прадаўжала сваю справу. Я тады жыў у памяшканні рэдакцыі. Уласаў даваў мне пяць капеек у дзень на ўтрыманне. Аб ганарарах ніхто нават не заікнуўся, наадварот, кожны з нас быў гатоў аддаць апошні грош на падтрымку нашай справы".

Чым была „Наша ніва" для вялікай плеяды патэнцыяльных беларускіх пісьменнікаў? Усім. Альфай і амегай іх літаратурнага і нацыянальнага існавання. Чым была „Наша ніва" для сялянскай масы? Перш за ўсё настаўніцай, заступніцай, нацыянальным алфавітам, лемантаром, пры дапамозе якога грамадска і нацыянальна зняволены беларускі селянін вучыўся свяшчэнным словам „Айчына" „Родная Мова", „Роўнасць Народаў", „Годнасць". Бесчалавечна хлусілі ўсе тыя, хто прыпісваў „Нашай ніве" нацыяналізм, сеянне варожасці між народамі, служэнне эксплуататарскім класам. „Наша ніва" была рассаднікам і кветнікам добрых раслін і кветак, агародам, у якім не расло атрутнае зелле шавінізму, нацыянальнай варожасці, служэння капіталу. Галоўныя ідэі „Нашай нівы" не здэактуалізаваліся. Іх вітальнасць і актуальнасць праяўляюцца ў многіх выпадках да сёння. Не ведаю, хто прыдумаў назву „Наша ніва", так як не ведаю, хто з'яўляецца аўтарам назвы сучаснай „Нівы". У кожным выпадку бачу лагічную, эмацыянальную і перш за ўсё нацыянальную еднасць паміж гэтымі перыёдыкамі. Няхай нам сёння і заўтра, так як восемдзесят гадоў назад нашаніўцам, свеціць ідэя гарачай любові да ўсяго роднага і пашаны да чужога. І не баймася сёння, як не баяліся нашаніўцы ўчора, што заўтра пра нас дрэнна скажуць свае і чужыя ворагі беларусчыны.

А. Баршчэўскі

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W związku z ukazaniem się artykułu Andrzeja Gawryluka zatytułowanym „Hryniawickija biedy” zamieszczonym w numerze „Niwy” z dnia 21 września bieżącego roku informuję:

Środki będące w dyspozycji Gminnej Rady Narodowej zgodnie z jej uchwałą kierowane są w pierwszej kolejności do tych sołectw, gdzie występuje inicjatywa społeczna i zaangażowanie samych mieszkańców. Z tych też środków skorzystała również wieś Hryniewicze Duże co świadczy, że większość jej mieszkańców i sołtys nie są obojętni, jak pisze autor, a dowodzi o pewnym ich zaangażowaniu. W ten sposób przy pomocy środków gminnych wybudowano drogę Hryniewicze Duże — Proniewicze, Hryniewicze Duże — do granicy miasta Bielsk Podl., ulicę w samej wsi, przywieziono i postawiono budynek na świetlicę, który to wieś otrzymała nieodpłatnie (wymaga on jeszcze tylko malowania) Urząd Gminy zabezpieczył farbę, prace wykończeniowe planowane są do wykonania przez mieszkańców po zakończeniu pilnych prac polowych ze środków będących w dyspozycji wsi. W czynie też mieszkańcy naprawili wiele dróg dojazdowych do pól.

Prawdą jest, że we wsi Hryniewicze Duże w porównaniu do innych wsi jest więcej młodych rolników, co nie uchodzi uwadze władz gminnych. Jest to wieś najbardziej nasycona w ciągniki i maszyny rolnicze. Wiele młodych rolników posiada już po 2 ciągniki. W ostatnim okresie rolnikom tej wsi przydzielono między innymi 7 ciągników, 2 snopowiązałki, 2 roztrząsacze, 1 kopaczkę. Biorąc pod uwagę, że w gminie jest 60 wsi jest to bardzo dużo. Podobnie jak z maszynami wygląda sprawa materiałów budowlanych. Słowem jest to wieś wysokotowarowa, a tym samym bogata.

We wsi brak jest punktu sprzedaży, który został zlikwidowany z powodu braku kandydata na sklepowego i pomieszczenia. Mimo usilnych starań ze strony GS „Samopomoc Chłopska” nie udało się utrzymać istniejącej placówki. Podobnie wygląda sprawa skupu jaj. GS poszukuje chętnej osoby do prowadzenia tego punktu, ale jak dotąd bez skutku.

Porównanie sytuacji Hryniewicz Dużych i Proniewicz i postawienie zarzutu, że wieś ta jest bliższa władzom gminnym ze względów, że leży na trasie Białystok — Lublin jest niezrozumiała. Piszący Ob. Gawryluk powinien wiedzieć, że mieszkańcy wsi Proniewicze od wielu lat przyzwyczajeni są do porządku i gospodarności. Z własnej inicjatywy co roku bielą krawężniki, drzewka, systematycznie dbają o porządki na jezdni i w obejściach. Podobnie wygląda wiele wsi naszej gminy leżących na obrzeżach nie przy trasach, np. wieś Kożyno, Kozły, Miękisze, Husaki i inne, podobnie mogłaby wyglądać podmiejska wieś rodzinna, w której zamieszkuje piszący tj. wieś Widowo — bez klubu i bez sklepu. W ostatnim okresie mieszkańcy wsi Proniewicze wybudowali w czynie społecznym sklep, świetlicę, zbiornik p.poż., a środki skierowane do tej wsi nie są wyższe jak do wsi Hryniewicze Duże. Mieszkańcy Proniewicz przyjęli zasadę, że „mój dom świadczy o mnie”, o niego dbają i z tego, że są stawiani za wzór szczycą się.

Oświetlenie wsi Hryniewicze Duże niczym się nie różni od innych wsi na terenie gminy. Nie panują tam ciemności, żarówki przepalają się wszędzie i są w miarę uzupełniane. Na temat oświetlenia ulicznego mieszkańcy w latach 1984—1986 nie zgłosili żadnego wniosku do tut. urzędu o interwencję w sprawie jego uzupełnienia.

Poruszona sprawa niewłaściwego funkcjonowania drenowania jest sprawą niezrozumiałą, ponieważ od roku 1975, kiedy to wykonano drenowanie, tak w 3-letnim okresie gwarancyjnym jak i późniejszym użytkownicy nie zgłosili do tut. urzędu żadnych uwag czy skarg na temat jego wadliwego wykonania, czy złego funkcjonowania. Ogółem na terenie wsi Hryniewicze Duże zdrenowanych zostało 72,7 ha użytków rolnych.

(Працяг на стар. 7)

ЧАС АЎТАРА „ПОЖНІ”

Васіль Петручук з'яўляецца сірочым дзіцём беластоцкай беларусамоўнай вёскі — вёскі, якая ўжо, на шчасце, адыйшла ва ўспамін цяперашніх шасцідзесяцігодкаў, вёскі босай, галоднай, беспісьменнай, але і багатай духоўнымі вартасцямі.

Васіль Петручук — сірата ад паўтарагадовага ўзросту, перажыў усё гэта і прайшоў сваімі босымі нагамі, а пазней, як многія з нас, адважыўся на гэты вялізны скачок ад захалуснай вёскі ў шырокі свет, каб урэшце-рэшт чалавекам звацца.

А калі пачала набліжацца спакойная восень яго жыцця, калі Васька, як завем яго ў сяброўскім гуртку, — знайшоў сваё жыццёвае прыстанішча ў Беластоку, тады накоплены гадамі горкі вопыт не змясціўся ў яго сэрцы і пачаў выліваццa на свет Божы, і стаў кніжкай ягонага жыцця. Кніжка завецца „Пожня“. Польскамоўная яе версія, дзякуючы дзяржаўнаму выдавецтву „Чытэльнік“ звыш 20-тысячным тыражом ужо пайшла ў кнігарні. Беларускі яе арыгінал яшчэ, на жаль, чакае друкарскай фарбы.

У жніўні гэтага года споўнілася яму 60 гадоў. З гэтай нагоды, 18 кастрычніка, Галоўнае праўленне БГКТ наладзіла Васілю Петручуку юбілейны вечар.

Вечар вёў Сакрат Яновіч, які з'яўляецца **„хросным бацькам“** Петручуковага старту.

Сам аўтар „Пожні“ з'явіўся на гэтую ўрачыстасць у мундзіры капітана Людовага Войска Польскага, чым выклікаў яшчэ дадатковае зацікаўленне ў прысутных.

Васіль Петручук на драбіне афіцэрскіх авансаў спыніўся ў званні капітана, бо і тут яму, на жаль, не пашанцавала. Рана, вельмі рана пайшоў ён „у адстаўку“, стаў маладым пенсіянерам, афіцэрам запаса. Можа, гэта і лепш, бо тады звярнуўся ён у бок літаратурнага адлюстравання рэчаіснасці, у бок пашукаў сваіх беларусамоўных карэнняў.

У час ягонага юбілейнага вечара былі яму прыпаднесены прыгожыя кветкі і складзены шматлікія пажаданні спакойнага жыцця і далейшых творчых поспехаў. Я ведаю, што Васька амаль кожны дзень на некалькі гадзін сядае за пішучую машынку. У час юбілейнага вечара казаў ён нам, што ўжо „адстукаў“ нейкіх 70 старонак новай аповесці. Тады і мы — яго сябры — жадаем яму таксама творчых поспехаў і творчай вытрымкі.

В. Рудчык

СВЯТА І ІНШЫЯ ДУМКІ

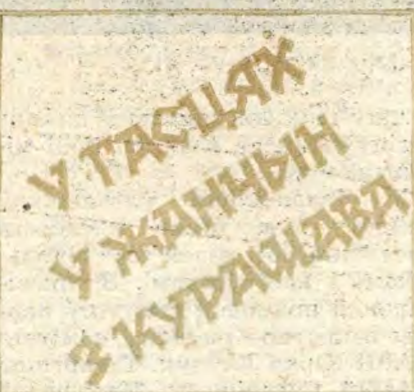
На Івана Багаслова вялікі фэст у Аўгустове, неяк заўсёды пасля капання бульбы (9 кастрычніка). Царква ў гэтай падбельскай вёсцы даволі старажытная, пабудавалі яе ў 1878 годзе. Святаром тут Яўген Хадакоўскі, ад 1982 г.

Прыехаў мітрапаліт Васілій, якога сустракалі тут надзвычай урачыста, цэлы тратуар ад брамкі да царквы быў засланы кветкамі. Прыехала шмат іншага духавенства са шмат-якіх прыходаў. Багаслужбу адпраўляў сам мітрапаліт, служыў ён вельмі прыгожа. Людзі ўважліва слухалі і горача маліліся.

Я сустрэў Яўгена Аніську, былога настаўніка беларускай мовы ў тутэйшай школе, чалавека з немалой асабістай гісторыяй змагара за беларускае. Я вельмі прасіў яго, каб ён напісаў успаміны, каб апісаў усё сваё змаганне — на памяць будучым пакаленням беларусаў. Бо без такой памяці не можа быць нацыі, адна толькі мова яшчэ не дае нацыянальнай свядомасці.

Андрэй Гаўрылюк

З рэпарцёрскіх ЗАПІСАК

У гэты першы кастрычніцкі дзень да позняй ночы не змаўкалі песні ў вясковым клубе ў **Курашаве**, дзе гаспадыняй ужо шмат гадоў з'уляецца **Ніна Грыгарук**, якая таксама на працягу чвэрці стагоддзя безупынку, як старшыня, наладжвае актыўную дзейнасць курашаўскага гуртка вясковых гаспадынь.

Вечар быў наладжаны ў гонар чэхаславацкай жаночай дэлегацыі, якая наведала Курашава ў саставе: **Елена Літваёва** — член Палітбюро Камуністычнай партыі Славакіі і старшыня Славацкага Саюза жанчын, **Марта Карнішава** — член ЦК ССЖ, **Маргіта Павелекова** — сакратар праўлення Тэпліцкай акругі ССЖ і **Дарыя Пэтрыкова** — старшыня мясцовага гуртка ССЖ у горадзе Ляба. Спадарожнічалі ім: сакратар Галоўнага праўлення Лігі польскіх жанчын — **Эльжбета Дэнель-Лушчынская** і **Багуслава Кудэльская**, якая з'яўляецца дырэктарам праўлення Польскага камітэта па супрацоўніцтве жаночых арганізацый. Былі, вядома, прадстаўнікі гмінных улад.

Але справа тут не ў пратакольных падрабязнасцях. Мне перш за ўсё хацелася б адзначыць вялікую шчырасць, энергію і энтузіязм курашаўскіх жанчын. Ваяводскае праўленне Саюза сельскагаспадарчых гурткоў, аднаасобных сялях і сялянскіх арганізацый добра ведала,

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

ДА СЁМАГА ПОТУ

Сакратар парткома, Алег Грыгор'евіч, падняўся ад стала і прапаў недзе за дзвярыма, існавання якіх у гэтым месцы дырэктарскага кабінета я не спадзяваўся. Цераз некалькі хвілін вярнуўся ён са збанком духмянай і моцнай чорнай кавы.

— Выбачайце, — звярнулася да мяне дырэктар М. Я. Чуманіхіна, — што прымаем вас толькі пад кофе, але зараз у нас нічога другога ў час працы не дазваляецца.

Я зусім шчыра заявіў, што з'яўляюся прыхільнікам „сухога закону“, і гутарка ў нас зноў вярнулася да ўмоў жыцця і працы рабочага калектыву **Віцебскага вытворчага аб'яднання „Даламіт“**. Я даведаўся, што сярэдняя зарплата ў гэтым аб'яднанні — 212 рублёў.

— Трэба, аднак, вам ведаць, — адзначыла дырэктар М. Я. Чуманіхіна, — што мы не з'яўляемся паклоннікамі ўраўнілаўкі ў грошах. Ёсць у нас людзі, выконваючыя падсобную працу, якія зарабляюць па 100—120 рублёў, але ёсць таксама і такія, у першую чаргу шафёры магутных аўтамабіляў „Белаз“, або некаторыя высокакваліфіцыраваныя спецыялісты ад аўтаматыкі, у якіх зарплата ў асобных выпадках можа дасягаць і 400 рублёў.

— Не адзіным хлебам жыве ў нас чалавек, — перабіў мой роздум сакратар парткома. — Мы паклапаціліся і пра тое, каб вельмі шырока разбудаваць сферу бытавога абслугоўвання. У нашым рабочым пасёлку знаходзіцца ўсё неабходнае для сямейнага жыцця. Працуюць яслі, прадшколлі, ёсць школы звычайныя і адна музычная, дом бытавых паслуг, завадская амбулаторыя, прадуктовыя магазіны, Палац культуры, дзейнічаюць гурткі мастацкай самадзейнасці, а наш завадскі калектыў песні і танца ўжо праславіўся далёка за варотамі свайго вытворчага аб'яднання. Усё гэта трэба ведаць і браць пад увагу, калі гутарка ідзе аб узроўні жыцця савецкага чалавека і ў прыватнасці працаўніка нашага аб'яднання.

...І мы паехалі паглядзець усё тое, аб чым ішла гаворка ў дырэктарскім кабінеце. Час быў пасляабедні, толькі што пайшоў халаднаваты дождж, які крыху прыбіў ліпеньскую спёку. Мы спыніліся над глыбокім катлаванам, на дне якога, быццам працавітыя мурашкі, корпаліся землечарпалкі і снаваліся грузавікі, гэтыя „Белазы“.

— Асцярожна, не падыходзіць да берага! — папярэдзіў нас Алег Грыгор'евіч, які надалей узяў на сябе ролю нашага праваднікa. — Тут саракаметровая глыбіня, а пасля дажджу, калі грунт падмыты, можа наступіць нечаканы абвал берага.

— Значыць, адсюль вы возіце сыравіну для свайго прадпрыемства? — пацікавіўся я.

— Так, гэта наша сыравінная база, кар'ер „Гралёва“, дзе таўшчыня даламітавага пласта дасягае 80—90 метраў. Толькі, каб да яго дабрацца, трэба найперш зняць шматметровы слой звычайнай, верхняй пароды. Затым пастаянна пагражае нам вада. Каб мы безупынна яе не выпампоўвалі, прыблізна па 25 тысяч кубічных метраў у гадзіну, дык тут красавалася б глыбокае во-

Замежным гасцям найбольш спадабаліся народныя песні ў выкананні курашаўскіх жанчын.

што яны, жанчыны з Курашава, не падвядуць, што да іх у госці можна пасылаць не толькі дэлегацыю жанчын з братняй суседняй краіны, але і англійскую каралеву змаглі б яны поўнасцю задаволіць.

Часу на падрыхтоўку гэтага гасціннага прыёму курашаўскія жанчыны мелі няшмат, усяго адзін дзень. Аднак, справіліся выдатна. Найперш Ніна Грыгарук сабрала ад сваіх сябровак самыя лепшыя вырабы народнага мастацтва. Прынесла таксама і свае даматканыя дываны ды розныя вышываныя рэчы. Усё гэта стварыла багатую і захапляючую, проста цудоўную выстаўку мастацкага рамесніцкага ўмельства тутэйшых жанчын. Кожны дыван, радзюжка, пакрывала, абрус, карунка, сурвэтка, ручнік... былі падпісаны імем і прозвішчам выканаўцы. На гэтай своеасаблівай выстаўцы былі вырабы: **Веры Каліноўскай, Марыі Пракапюк, Крысціны Янчук, Надзеі Гаўрылюк, Ніны Грыгарук, Надзеі Бедрыцкай, Марыі Галёнка, Надзеі Дзмітрук** і **Ніны Заброцкай.**

Выстаўку народных вырабаў папаўняла скромная выстаўка сельскагаспадарчых пладоў, перш за ўсё фруктаў і агародніны, бо Курашава славіцца ў наваколлі сваёй садовай вытворчасцю.

Госці прыбылі ў Курашава са спазненнем.

— Я ўжо пачала хвалявацца, каб нейкая бяда з імі па дарозе не здарылася, можа дарогу пераблыталі... — гаварыла мне Ніна Гаўрылюк. Прывіталі іх хлебам і соллю ды бадзёрай песняй.

Я з прыемнасцю заўважыў, што замежныя госці ў першую чаргу звярнулі ўвагу не на сталы, якія гнуліся ад цяжару адмысловай яды, а на гэтыя народныя дываны і ручнікі, сурвэткі, карункі, абрусы і ўсё іншае, што ўсімі колерамі вясёлкі прыцягвала ўвагу.

— То е пекнэ! То е пекнэ! — коратка, але шчыра выказвалі яны свае ўражанні.

Як заўжды ў такіх выпадках, былі афіцыйныя выступленні і тосты (безалкагольныя!), былі інфармацыйныя выступленні.

Калі госці пад'елі, курашаўскія жанчыны, пераапранутыя ў народныя касцюмы ўласнага вырабу, пачаставалі іх духоўнай стравай.

За сталамі адразу заціхлі сяброўскія размовы, славацкія жанчыны найперш з цікавасцю прыслухоўваліся, намагаючыся зразумець, на якой мове гэтыя песні. А пасля адгукнуліся шчырымі і гарачымі воплескамі. Адна з іх (на жаль, не запісаў я яе прозвішча) выйшла з-за стала і далучылася да хору курашаўскіх жанчын. Аказваецца, што гэтая маладая славачка, інжынер па прафесіі, жыве ў раёне, дзе шмат украінцаў. І некаторыя песні, якія пачула ў Курашаве ад беларускіх жанчын, напрыклад, **„Нясе Галя воду"**, часта выконваюцца і там, у Славакіі.

На гэтай аснове завязалася гутарка і аб нацыянальных справах у Польшчы і Чэхаславакіі. Госці з-за мяжы з вялікім зацікаўленнем успрымалі інфармацыю аб праявах беларускай культуры ў Польшчы. Было гэта для іх сапраўднае адкрыццё.

Пасля супольна спявалі таксама і славацкія песні.

Вечар прайшоў маланкава. Аднак у сэрцах асталіся трывалыя пачуцці сяброўства і братэрства. Госці і гаспадары выказвалі шчырыя пажаданні, каб падтрымліваць падобныя кантакты і ў будучыні.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

(Праняг са стар. 6)

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Jeżeli chodzi o konserwację urządzeń melioracyjnych, zarzut również nie pokrywa się z prawdą. Informuję, że wysokość składki jest obliczana tak, by w przeciągu 3-ch lat 1 raz rowy zostały poddane gruntownej konserwacji. We wsi Hryniewicze długość rowów wynosi 5015 mb., w latach 1984—1986 wykonano konserwację gruntową na długości 4770 mb. Nadmieniam, że w roku ubiegłym by nie podnosić składki na terenie wsi dokonano renowacji — odbudowy 2,4 km rowów w tym 250 mb. rurociągu ze środków państwa kosztem 2 mln złotych. Informację, że roczna składka, którą wpłacają mieszkańcy wynosi około 190 tys. zł. Powyższy fakt wyraźnie świadczy o braku rozeznania przez piszącego.

Reasumując pragnę podkreślić, że sformułowany apel w stosunku do mojej osoby o szczególne zainteresowanie się losami mieszkańców Hryniewicz Dużych jest nie do przyjęcia. Wieś ta jest traktowana na równi z innymi, a w niektórych przypadkach jeszcze bardziej priorytetowo. Jeżeli chodzi o pomoc w rozwiązywaniu spraw wsi jestem do tego zobowiązany wspomnianą na wstępie uchwałą GRN. Jaka to będzie pomoc zależy od samych mieszkańców, od ich inicjatyw i zaangażowania.

Autor artykułu — jak wynika z jego treści — nie był dokładnie zorientowany w sytuacji panującej we wsi i sposobach rozwiązywania spraw mieszkańców. Wiele dolegliwości występujących we wsi Hryniewicze Duże kierował do rozwiązania pod adresem Naczelnika Gminy, gdy ich załatwienie leży w gestii samych mieszkańców tej wsi i instytucji do tego powołanych.

Artykuł napisany przez Ob. Gawryluka nosi znamiona coraz rzadziej stawianych spraw mieszkańców naszej gminy i przeważającej części mieszkańców wsi Hryniewicze w myśl zasady „zróbcie, a my popatrzymy".

Naczelnik Gminy Bielsk Podlaski
Michał Czołomiej

(Працяг са стар. 3)

СТЭФАНІЯ І ВЫХАВАННЕ

— Нічога добрага ніколі не замнога!

— І пытлюеш, медеш гэтым языком, па судах цябе цягаюць!

— Але памятаю добра, з кім мае дзеці і ў каго яны ўдаліся.

Міра Лукша

зера і аб здабычы даламіту не было б ніякай гаворкі.

— Гэта чысцейшая падземная, высокамінералізаваная вада, — заўважыў сябра-журналіст Л. Д. Макарэнка. — Неўзабаве па спецыяльнаму трубаправоду будуць падаваць яе ў Віцебск. Гэтая вада паплыве ў аплыцеўшую Віцьбу, якая ізноў запоўніцца аж па вярхі сваіх глыбокіх берагоў.

Ад кар'ера „Гралёва" накіраваліся мы ў вытворчыя цэхі аб'яднання, дзе безупынна круціліся і грукаталі аграмадныя млыны і толькі зрэдку паяўляліся рабочыя, якія сачылі за іх працай. Мне паказвалі рабочыя месцы, жаночыя і мужчынскія прыбіральні, пакоі адпачынку, душавыя куткі і шмат чаго іншага, што служыць гігіене і адпачынку працоўнага чалавека. Усе гэтыя пакойчыкі і куточкі адзначаліся проста ўзорным парадкам і чысцінёю, вабілі зрок сваім адмысловым абсталяваннем. Найбольш, аднак, уразілі мяне „рускія бані". Яны знаходзяцца ў кожным цэху аграмаднага „Даламіту".

— Гэтыя лазні, — паясніў Алег Грыгор'евіч, — у парадку грамадскага пачыну абсталявалі пераважна самі рабочыя. Мы толькі даставілі ім неабходныя дзеля гэтага матэрыялы. Лазні карыстаюцца тут вялікай папулярнасцю. У вызначаныя дні прыходзяць папарыцца наперамену жанчыны і мужчыны. Карыстанне з лазні бясплатнае.

Я пазайздросціў гэтым рабочым, не падазраючы, што мае гасцінныя гаспадары падрыхтавалі і для мяне адну неспадзеўку. Найперш, аднак, праехаліся мы яшчэ па жыллёвым пасёлку, які ўжо цяпер налічвае 5500 жыхароў, зайшлі ў трохпавярховую амбулаторыю, дзе лекары гатовы былі вылечыць мяне ад усіх хвароб, наведалі дом быта, дзе прапанавалі, між іншым, модна падстрыгчыся і заказаць любую вопратку. У прадуктовым магазіне я не вытрымаў і спакусіўся купіць сваёй сям'і ў падарунак крыху шакаладных вырабаў, якія прадаваліся тут без аніякіх абмежаванняў. У мясной секцыі гэтага магазіна не хапала толькі каўбас. І гэта вельмі ж разгневала сакратара парткома.

— Алег Грыгор'евіч, — апраўдвалася загадчыца гэтай секцыі, — то ж сёння пятніца. Ужо пасля абеду, заўтра выхадны дзень, дзе ж нам цяпер трымаць вяндліну?

Сакратар папрасіў мяне ў „Волгу". Я не ведаў, куды мяне павязуць. Праязджалі цераз працаўнічыя агародчыкі.

— Тут знаходзіцца і мая дача, — пахваліўся Алег Грыгор'евіч. — Я люблю пакапацца ў зямлі.

Спыніліся мы сярод высокага, мешанага лесу, дзе на невялікай паляне красаваўся прасторны шматпавярховы будынак.

— Гэта наш завадскі прафілакторый, — паясніў сакратар. — Любы рабочы аб'яднання „Даламіт" можа ўзяць ад прафсаюзнай арганізацыі камандзіроўку і на нейкі час, скажам на тыдзень, прыехаць сюды, адарваўшыся ад сямейных клопатаў, але не спыняючы сваёй працы. Рана сюды пасылаем аўтобусы за рабочымі, а пасля працы адвозім іх назад. Можна тут правесці таксама і поўны свой працоўны водпуск, і выхадныя дні.

Я паглядзеў на вокны і балконы гэтага прафілакторыя. На многіх з іх сушылася свежапамытая бялізна, найчасцей дзіцячая. Алег Грыгор'евіч зразумеў маю цікавасць.

— Цяпер гэты прафілакторый аддалі мы сем'ям, выселеным з небяспечнай зоны Гомельскай вобласці, паўднёвыя раёны якой пацярпелі ад чарнобыльскай бяды.

Праявы гэтай дапамогі давялося мне наглядаць у многіх іншых месцах Віцебскай вобласці.

— Ну, а цяпер і нам пара ў лазню! — заявіў сакратар і паказаў дарогу ў незавідны асабнячок, які стаяў непадалёк ад гэтага прафілакторыя. Першы раз у жыцці давялося мне пабываць у сапраўднай лазні. Найперш загадалі памыцца пад душам, а тады — у паравую камеру, дзе тэмпература на верхняй полцы дасягае ста градусаў. Без бічавання мокрым халодным бярозавым венікам ніхто там бы не вытрымаў. Мяне асабіста за ўсе мае грахі бічаваў сам сакратар. Калі я не змог ужо вытрымаць пад парай, накіравалі мяне ў глыбокі басейн, каб паплаваць, не ведаючы, што я плаваць не навучыўся. І так аж тры разы, аж да сёмага поту. Ах, як абед мне смакаваў пасля ўсяго гэтага! Бо аказалася, што ў гэтай „бані", у спецыяльнай зале з камінам, можна і добра перакусіць.

Віктар Рудчык

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ІРАНІЧНЫЯ КУПЛЕТЫ „ЗАПАРОЖНІКАЎ“

Ужо ў міжваенны перыяд забавы са звярамі і асабліва з каровамі ды конямі ў вясельных хатах пачалі занікаць. У пасляваенныя гады замацоўваўся звычай дарыць маладым вопратку і посуд. Прадаўжалася таксама мода ўспамагаць іх дробнай жывёлай. У перыяд адноснага дабрабыту ў шасцідзесятыя гады найчасцей маладым дарылі грошы. Быў гэта, у тыя часы, аператыўны сродак, які ў любы момант можна было замяніць на патрэбныя тавары.

Крызіс апошніх гадоў і звязаная з імі дэвалюацыя грошай зноў як бы адрадзілі моду на падарункі таварнага характару. Хаця найчасцей маладыя хацелі б атрымаць грашовыя падарункі. Звязана гэта з тым, што вельмі часта вясельныя госці, якія не ўтрымоўваюць паміж сабою непасрэднага кантакту, дараць маладым аднолькавыя прадметы, з якімі маладыя пасля вяселля маюць толькі клопаты. Праблему гэту трапна асвятляе выказванне жыхаркі вёскі Бандары Надзеі Баршчэўскай: „З гэтымі цэлымі дарамі для маладых то ні раз было клопатаў па самы вушы. Калі выходзілі замуж мае сваячкі, то пасле вяселя аказаласе, што падарылі ім цэлы кучы разнаго дабра. Бяда была ў тым, што калі прыглядзіліся да гэтаго ўсяго, то аказаласе, што вельмі много дасталі адзінакавых рэчоў. І матэрыял на сукенкі адзінакавы, і тарэлкі адзінакавы, і па кілька такіх самых прасоў. Ну, і неведомо, што з гэтым усім рабіці, бо ў нас было калісь такое перакананне, што ні можно прадаваць або аддаваць таго, што табе падарылі на веселі. Сягоння, то ўжэ гэтымі забабонамі ніхто ні пераймаецца, але калісь то ўсё трэбо было рабіці так, як дзеды рабілі. Ну, то і сам бачыш, што з аднаго боку цешыліся, што надарылі много, а з другого то мартвіліся, што много тых самых тавароў. Німа лепш, як грошы, за іх што хочэш, тое і купіш“.

Вяртаючыся да „перапівання“, варта сказаць, што некаторыя госці, атрымаўшы ад дружкі кілішак гарэлкі, не выпівалі яе адразу. Спачатку танцавалі хвіліну перад маладымі, пасля часткова толькі выпівалі гарэлку, а рэшту вылівалі за сябе або на вясельнікаў. Многія, асабліва старэйшыя, бывалыя госці, атрымаўшы кілішак, заяўлялі, што не вып'юць, бо гарэлка горкая, і што маладыя павінны яе „пасаладзіць“ пацалункам. У такой сітуацыі маладыя мелі абавязак выканаць пажаданне госця, тым болей, што, як правіла, далучаліся да гэтага пажадання і вясельныя госці, і „запарожнікі“, гучна дэкламуючы: „Горка, горка!“ Паўтаралі гэта так доўга, пакуль маладыя не пацалаваліся. Такая працэдура паўтаралася на працягу вяселля дзесяткі або і сотні разоў.

Калі да „перапівання“ прыступаў пажылы кавалер, „запарожнікі“ спявалі шырокавядомую песню:

Ой, чые то целя па полі
брыкае,
А тож таго гультая, што жонкі
не мае.
Ой, трэба ў хлеў загнаці целя
І ажаніць найхутчэй гультая.

Варта сказаць, што „запарожнікі“ сачылі не толькі за „перапіваннем“, але і за ўсімі, асабліва функцыйнымі, вясельнымі госцьмі і выкарыстоўвалі кожную аказію для таго, каб іх высмеяць. Многія песенныя куплеты былі насычаны не толькі камічнымі, але і вульгарнымі элементамі. Вось прыклады такіх куплетаў з Міхалоўскай і Гарадоцкай гмінаў:

Маршалак ацяліўся,
На печы пасяліўся,
Прывёў целя белэ
Дружкам на веселе.
Дружкі да целяці
Сталі прыставаці:
Чы бык, чы целушка —
Не ведае дружка.

* * *

А старша сванька
Не вельмі чыста,
На яе срацы
Спадніца фалдзіста,
Паміж тымі фалдамі
Лазяць вошы з хвастамі.

* * *

У старшага свата
Абдзерта хата.
Ён таго не заўважае,
Яшчэ больш абдзірае.

* * *

У старшае дружкі
Цыцы, як падушкі.
Цыцамі варушыла —
Парася задушыла.

Здаралася, што выведзеныя з раўнавагі сванькі і дружкі адціналіся „запарожнікам“:
Што вам за тое даці,
Каб перасталі брахаці:
Чы сабаку лыску,
Чы гаўна на паўміску?!

Так, вясельная бяседа была зборышчам дэмакратычным: кожны з яе ўдзельнікаў карыстаўся аднолькавымі правамі.

А. Баршчэўскі

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Mikołaj Grygorczuk, Warunki uczestnictwa w kulturze uczniów szkół na Białostocczyźnie. „Wieś Współczesna" (W-wa), R. 1985, Nr 7, s. 138—141.

Stanisław Mieńkowski, Demograficzne wyzwanie. (Sytuacja w szkolnictwie woj. białostockiego). „Odrodzenie" (W-wa), R. 1985, Nr 41, s. 8.

Henryk Łowmiański, Akt krewski z 14 sierpnia 1385 roku. „Nurt" (Poznań). R. 1985, Nr 8, s. 22—24.

Patricia Kennedy-Grimsted, Czym jest i czym była Metryka Litewska? (O archiwum kancelaryjnym Wlk. Ks. Lit.). „Kwartalnik Historyczny" (W-wa), R. 1985, Nr 1, s. 55—83.

Mścisław Olechnowicz, Mechanizm funkcjonowania prozodii w słowotwórstwie bałto-słowiańskim (na materiale języków wschodniosłowiańskich i litewskiego). „Prace Filologiczne" (W-wa), R. 1985, (T. 32), s. 239—246.

Elżbieta M. Terlega, Jeunesses Musicale w Białymstoku. „Ruch muzyczny" (W-wa), R. 1985, Nr 20, s. 12—13.

Ludwik Królik, Sanktuaria Maryjne na terenie dawnej diecezji łuckiej i brzeskiej (XVI—XVIII w.). „Warszawskie Studia Teologiczne" (W-wa), R. 1984 (T. 2), s. 127—130.

Irena Borowik, Mistyka zielonoświątkowców na tle religijności prawosławnej. „Człowiek i Światopogląd" (W-wa), R. 1985, Nr 9, s. 37—54.

Marian Bendza, Kościół Prawosławny w Rzeczypospolitej w przededniu i dobie wiktorii wiedeńskiej. „Rocznik Teologiczny" (W-wa), R. 1983, Z.1, s. 5—88.

Mikołaj Lenczewski, Sobory powszechne w życiu Kościoła Prawosławnego. Jak wyżej... s. 133—199.

П. Байко

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Сэрцайка! Можа ты там у рэдакцыі штосьць мне параіш, бо там усе людзі разумныя, а я, мусіць, усё ж дурная баба, калі на старыя гады сталася так, як сталася, і мушу шукаць рады ў газеце. Сёння мне ўжо пад пяцьдзесят, а была я бабкай нічога сабе. І муж мой вельмі прыстойны чалавек, ды толькі жылі мы з ім, як кажуць, бы той кот з сабакам. Не заўважылі мы, калі вырас нам сын і ажаніўся. Неяк дапамаглі мы абсталявацца сыну кватэру, і тут я ўбачыла для сябе нейкія шанцы. Сыну ж трэба было дапамагаць: і жонка маладзенькая, і дзіця малое. Вось і вырашылі мы, што я буду жыць у іх, бо ж не працую і маю таго часу нямала (я ўжо рэнтыстка), дык буду ім варыць абеды, рабіць пакупкі, прыбіраць у хаце і даглядаць дзіця.

Час ішоў, мінуў год-два, тры, і не заўважыла я, як унучка мая пайшла ў школу. Я надалей варыла есці, муж мой штодзень прыходзіў да нас на абеды, раз у тыдзень прыходзіла я ў сваю хату, каб зрабіць там нейкі парадак, а муж адчуваў сябе цалкам добра без мяне. Я адводзіла дзіця ў школу, забірала са школы, мыла, чысціла, прала ў сына, аддаючы на іх дом усю сваю рэнту.

І вось нядаўна мяне сустрэла вялікае расчараванне. Мой сын сказаў, што хоча пагаварыць са мною. Я вельмі знервавалася, што нешта здарылася, а ён, пераступаючы з нагі на ногу, проста сказаў мне: „Мама, можа лепш было б, каб ты пайшла дахаты?! Ужо час, каб і мая малая (меў ён на думцы жонку) навучылася што-небудзь зварыць. Ды й наогул можа запануе большая згода ў нашай сям'і... Няўжо ты не бачыш, мама, што яна адчувае сябе да сёння госцем у сваёй хаце?..“ Я аслупянела. То я аддаю на іх дом апошні грош, аддаю свае апошнія сілы, хаця я ўжо жанчына немаладая і хворая, раблю, як нейкая служанка, на працягу стольких гадоў, не чакаючы падзякі, а ён да мяне так!

Ну, і вырашыла я пасля ўсяго гэтага адыйсці ад іх, вярнуцца да мужа ў сваю хату, і нават выбіць са сваёй галавы думку, каб калі-колечы ў чым-колечы ім дапамагчы. І з гэтымі думкамі напісала я табе, Сэрцайка, пісьмо. Можа ты растлумачыш што-небудзь жорсткай сённяшняй моладзі, як недаацэньваюць яны дабрадзействаў свайго жыцця і самаахвярнасці іх бацькоў. Можа, гэта навучыць нечаму іншых маладых людзей.

Агата

Агата! Моладзь не заўсёды бывае справядлівай у адносінах да старэйшых. Напрыклад, маладым людзям часта здаецца, што ўсе радасці жыцця гэта іх прывілей, прывілей маладосці. Ім можна кахацца, ім можна апранацца, ім можна маляваіцца, хадзіць у кіно, у тэатр, танцаваць і весяліцца. Людзі пасля трыццаткі? О не, гэта ўжо старэчы. І ў гэтым бачу найбольшую жорсткасць маладога пакалення. Не думаюць яны аб тым, што і яны вельмі хутка стануць старэчамі, а іхнія дзеці будуць падсмейвацца з модная сукенкі мамы, або з сардэчнага пацалунку бацькоў.

Нельга аднак абвінаваціць у жорсткасці твайго сына, і нават больш таго, здаецца, што гэта хлапец даволі разумны. Ты памагла ім, як умела і колькі магла, але ўсе факты, прыведзеныя тваім сынам у размове з табой, гавораць за тое, што далейшае тваё прабыванне разам з імі не мае ніякага сэнсу, тым больш, што ёсць у цябе свая хата і муж. Моладзь сёння не дурная і больш за сваю выгаду цэніць нейкае рацыянальнае

(Працяг на стар. 11)

СОННІК

45

Імя сваё пачуць — вясёлая звестка.
Інваліда бачыць — цябе чакае адпачынак; быць ім — кароткая хвароба.
Індзеец — розныя прыгоды.
Індзюк — вар'яцтва сваяка або прыяцеля.
Іней — няздзейсненыя, прапаўшыя надзеі.
Інжынер — спрыт прынясе табе карысць.
Інструмент музычны — забава ў знаёмых, хірургічны — прайграная справа, працэс; іграць на ім — перамены на лепшае; іграючых на інструментах бачыць — станеш пасмешышчам.
Інтрыга — цябе хочуць адхіліць, адапхнуць, адагнаць.
Іржа — прымеш на сябе адказнасць.
Іскры лятучыя бачыць — будзь пільны (ая) і ашчадны (ая); загараюцца — пажар.
Ісці — імкнешся да вялікага; хутка — перашкоды ў намерах; па траве — здрада; па балоце — скупасць будзе прычынай многіх тваіх клопатаў і непрыемнасцей.
Італія — вясёлыя часы або сум па далёкім ці немагчымым да здзяйснення.

К

Кабель, дрот, провад — звесткі здалёку.
Кабінет — табе прыдзецца перамяніць месца жыхарства; любоўная прыгода.
Кава — цябе ачэрняць; пражыць яе зёрны — наведанне; гатаваць — уласнае спакойнае сямейнае жыццё; піць — будзеш ахвярай выдумак; гасціць у сябе кампанію на каве — твой гонар і добрая апінія будуць парушаны; млынок да кавы — многаслоўе табе пашкодзіць; пабіць шклянку з кавай — сварка з блізкімі.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

„Зорка“ пабывала ў дзяцей з гайнаўскага прадшколля на вуліцы Ліповай. Шасцігодкі якраз займаліся маляваннем. Хто каляровымі алоўкамі, хто фарбкамі. На маё пытанне, што яны яшчэ любяць рабіць, адказалі па-рознаму. Адны любяць пісаць літаркі, іншыя будаваць з кубікаў, адзін з хлопчыкаў прызнаўся, што любіць ездзіць самаходам. Але ўсе згадзіліся, што вельмі любяць спяваць. Ведаюць і песню пра Варшаву, якую заспявалі „Зорцы“, і шмат -шмат іншых. Вучыць іх спяваць выхавацелька Марыёля Прыходская, тая самая, што спявае з калектывам „Дубіны“ Таму няма чаго дзівіцца, што ўся група ўмее таксама спяваць і такія песні, як „Толькі з табою“, „У полі два дубочкі“, „Чорныя вочкі“ ці нават „Дарма, Ясю, ходзіш...“.

Фота Я. Чэрнякевіч

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Павел Кавалёў

ПРА ДАШУ

Звоніць неяк да мяне Даша і пытае зусім па-даросламу:

— Ну, што ў цябе, дзядуля, сёння было на рабоце?

— Нічога асаблівага, — адказваю. — Працаваў... А ў цябе, Даша? Нештачка ж было, відаць, цікавае? Незвычайнае?

Унучка адказвае:

— Было. У кутку стаяла...

— За што ж хоць, скажы.

— А я не адна... Разам з Сярожкам і Валеркам.

— Ну, а ўсё ж за што?

— Пад стол мы лазілі.

— І ўсяго?

— Толькі адзін цэлы кубачак застаўся...

— ✻ —

Часта Дашына бабуля ходзіць да старэйшай дачкі. А як вяртаецца дадому, заўсёды мае ў сумачцы пакуначак з цукеркамі ці яшчэ якімі прысмакамі — для Дашы.

Дзеду бабуля кажа:

— Прывітанне табе ад старэйшых унукаў.

— А мне? — пытае Даша.

— І табе прывітанне ад Зойкі і Марынкі.

— То давай хутчэй яго! — патрабуе Даша.

— ✻ —

Прыходзіць да нас Даша і кажа:

— А я ўчора ў другога дзеда і ў другой бабы была...

— Ну і што? — пытаем.

— Нічога...

— І нічым цябе не частавалі?

— Частавалі. Суп давалі, — неяк неахвотна адказвае Даша.

— Відаць жа, смачны быў? Так?

— Смачны... Ага... Смажаны...

— Смажаны суп?... Няўжо?.. — здзіўляемся мы.

Малая ўжо больш спакойна растлумачвае:

— Ага, смажаны... І яшчэ падгарэлы...

Васіль Хомчанка

ПЕВЕНЬ

У лесе нечакана сыпануў дождж. Буйныя цёплыя кроплі гучна заляскалі па траве і лісцях дрэў.

І ўсе пачалі хавацца ад дажджу.

Жучкі, матылькі, мухі пазалазілі хто куды: у чашачкі кветак, пад лісце, у розныя шчылінкі.

Мышка прытаілася пад чырвоным грыбам мухаморам.

Сінічкі ў дуплы пахаваліся.

А жабы, што сядзелі на беразе сажалкі, думалі, куды б ім схавацца, і скокнулі ў ваду.

Так і прасядзелі там, пакуль лівень не скончыўся.

СУСЕДЗІ

Сарока і сава — суседзі. Жывуць яны на адной сасне: сава ў дупле, а сарока на верхавіне.

Увечары, калі сарока спаць кладзецца, сава прачынаецца і ўсю ноч крычыць, не дае спаць суседцы.

„Я ж табе адплачу, — злуецца сарока. — Хай толькі дзень настане.“

І раніцай, як толькі сава залезе ў дупло, сарока-белабока ўзнімае такі шум, так стракоча, што беднай саве хоць вушы затыкай.

І такая калатня штодзень і штоночы ў іх.

— Ну і суседзі! — смяюцца жыхары лесу.

НІНАЧЦЫ БАЛІЦЬ

Скакала Ніна па хаце, скакала і выцяла ножку аб услон.

Ніна аж на падлогу села ад болю. Схапілася рукамі за ножку, але не заплакала.

А Петрык раптам на ўвесь голас як загалосіць!

— Што з табою? — кінулася да яго маці.

— Баліць.

— Што?

— Ножка ў Ніны баліць, — зарумзаў ён, размазваючы слёзы.

Маці смяецца, Ніна смяецца, а Петрык плача.

Новыя вершы

Віктар Швед

ТАК ПАХНЕ БУЛЬБА

Так пахне бульба з год дзіцячых,
Што ў вогнішчы пяклі мы ў полі.
А сёння дык зусім іначай,
Дзяцей змянілася ўжо доля.

Кароў не пасвяць табунамі
На голым лузе без травінак
Дзеці з пустымі жыватамі,
Худыя, быццам іх скаціна.

Таму і бульба ім заўсёды
Так смакавала, як ласунак.
Яна больш пахне з кожным годам,
Маёй душы кранае струны.

СПЛЮ, ЯК ЗАБІТЫ

— Калі будзільнік моцна звоніць,
Са сну глыбокага зрывае,
Здаецца мне тады спрасоння,
Што раптам у мяне страляюць.

— З ложка, напэўна, з перапуду
На ногі ўскакваеш тады ты?
— Ды не, хлусіць я тут не буду,
Далей сплю, быццам бы забіты.

ЛЫСЫ З ДОЎГАЙ БАРАДОЮ

На экране нечакана
Хлопец летняю парой
Лысага прыкмеціў пана,
Ды з даўжэзнай барадой.

— Аніяк, — сказаў Валодзя, —
Я адказу не знайду:
Як чупрына пераходзіць
З галавы на бараду?

ДРУГАГОДНІК

Сыночак адазваўся ад парога,
Пасведчанне схаваўшы за плячыма:
— Са школы вестак вам прыношу многа,
Не будзьце толькі для мяне благімі.

Галоўнае скажу вам у міжчасе,
З чым вы павінны сёння пamірыцца:
Лягчэй мне будзе ў гэтым самым класе
Ізноўку па канікулах вучыцца.

Я, МАТУЛЯ, БЫЎ МЯЧОМ

Увайшоў сынок у хату
Чорны, быццам камінар.
Сеў у куце вінаваты,
У далонях скрыўшы твар.

Паглядзела мама з жалем,
Са здзіўленнем у вачах:
— Дык у што ж вы там гулялі?
Цэлы ў брудзе, сіняках.

— Не магу назваць я толкам
Гульні нашай за сялом.
Я ўсё лётаў, падаў толькі,
Я, матуля, быў мячом.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

СТРАЛЕЦ І РЫБАК

Былі ў бацькі два сыны. Выраслі яны, як дубы, а бацьку ўсё няма палёгкі.

Большы, праўда, старанны хлопец быў, ды вось бяда: паляваннем заняўся. Людзі на работу ідуць, а ён стрэльбу на плячо ды — шмыгануў — у лес ці на балота. Цягаецца там увесь дзень, дахаты з пустымі рукамі ідзе, галодны, як воўк. Топча лапці, а прыбытку ніякага. Калі ж часам і ўпалюе якое зайчаня, дык хутчэй пану нясе, каб той даў пораху.

Перш сварыўся на яго бацька, потым бачыць — нічога не парадзіш, калі ў сына такая ахвота.

А меншы сын такі гультай удаўся, хоць ты яго з хаты гані. Дзень і ноч сядзіць з вудаю на рэчцы, за гаспадарку ж ані бярэцца. Наловіць жменю пескуроў ці яршоў, — якая ад іх карысць? Хіба што кату паласавацца.

Пачаў і на яго бацька сварыцца, што толькі час марна траціць. Але і меншы сын не слухае бацьку, бо вядома, ахвота горш няволі.

А каб апраўдацца перад бацькам, што з пустымі рукамі прыходзяць, выдумляюць сыны розныя прычыны.

Стралец расказвае:

— Сёння з самага ранку натрапіў я на чараду коз. Была там каза з казлянятамі ды стары казёл барадаты. Але толькі я злажыўся, каб выстраліць, ажно ў казла, ліха на яго, у ноздрах восы заказыталі. Ён як чмыхнуў — цэлы рой восаў вылецеў з ноздраў. Давай тыя восы казу з казлянятамі кусаць... Ну, яны і пабеглі, як шалёныя, у гушчар. Я за імі. Выскачыў на палянку, а там стаіць на задніх лапах вялізны, як вол, мядзведзь. Бурчыць сярдзіта ды абараняецца пярэднімі лапамі ад чмялёў. Ну, думаю, гэта, відаць, толькі што выйшаў з яго чмяліны рой. У такі час мядзведзь вельмі злосны. Пабаяўся я страляць у яго, а хутчэй скокнуў на елку. І сядзеў там, на елцы, увесь дзень, пакуль мядзведзь не сышоў...

Рыбак расказвае:

— Сяджу гэта я на беразе, сачу за паплаўком. Раптам нейкі шчупачышча цап за кручок — і на дно! Я за вудзільна цягну, ажно жылы ў мяне трашчаць. Даваlок да берага, а шчупак віль хвастом і — будзь здароў... Бадай цябе! Закінуў другі раз вуду. Зноў той шчупачышча-дурнішча папаўся. Пацягнуў яго да берага, хацеў рукамі ўхапіць, ды не ўтрымаўся і — шабулдых у ваду!... Насілу жывы выкарабкаўся.

Слухае бацька сыноў ды толькі галавою круціць:

— Праўду бо людзі кажуць, што ў стральца дым густы, ды абед пусты, а рыбак як намочыцца, то і рыбы яму адхочацца.

Думаў, думаў бацька, як яму сыноў адвучыць ад благой прывычкі, але нічога прыдумаць не можа.

Аднойчы зайшоў да яго стары жабрак і папрасіўся нанач. Разгаварыўся бацька з жабраком, на сыноў паскардзіўся.

— Выгадаваў, — кажа, — дзяцей, а падмогі на старасць ніякай. Бо, вядома, стралец страляе, а гаспадарка гуляе.

Выслухаў жабрак бацькаву скаргу і параіў, што яму зрабіць, каб прывучыць сыноў да гаспадаркі.

Назаўтра бацька кажа сынам:

— Вось што, сынкі, ёсць у мяне адна далёкая радня. Пайду я да яе. А вы сабе жывіце, як хочаце.

Сабраўся і пайшоў.

Засталіся сыны гаспадарамі.

Працяг у наступным нумары

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

Мы, вучні чацвертага класа, пачалі выпісваць „Ніву“. Атрымліваем яе ў кожную суботу. Чытанне „Нівы“ пачынаем ад старонкі для дзяцей „Зоркі“. Цікавяць нас вершы, казкі, апавяданні і малюнкі, якія раскевечваем каляровымі алоўкамі.

Дарагая „Зорка“. Мы хочам пазнаёміцца з Табой асабіста. Таму просім прыехаць да нас на ўрок беларускай мовы. Урокі роднай мовы адбываюцца ў нас у чацвер і суботу. Мы рады будзем сустрэчы з Табой. Чакаем.

Вучні 4 а класа
пачатковай школы № 3
у Бельску-Падляшскім

Віктар Хаўратовіч

ЗМОЎК ПТУШЫНЫ СПЕЎ...

Змоўк птушыны спеў і ціўкат,
Звон пчаліны змоўк,
Па слядах заечых ціха
Ходзіць шэры воўк.

Непрытульна зайцу ў лесе
Без сваёй страхі:
Як у хату, грэцца лезе
Ён пад куст сухі.

І вавёрцы не да ўцехаў,
Хоць і ёсць жытло:
Носіць спелыя арэхі
І грыбы ў дупло.

Назапасіў ежы вожык,
Выслаў лісцем мох
І на мяккі, цёплы ложак
Адпачыць прылёг.

ПАЗНАЁМІМСЯ

— ✲ —

СССР, 344030, г. Ростов-на-Дону, пер. Осетинский, 13 б, Пролетарский район, Постукян Анжелике. 6 клас.

— ✲ —

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, п/о Рылёво. Гречишкину Валерию. 6 клас.

— ✲ —

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, п/о Рылёво. Черныш Ане. 6 клас.

— ✲ —

СССР, 347600, Ростовская обл., г. Сальск-4, ул. Крамского, 5. Шаблий Света. 15 год.

— ✲ —

СССР, 347600, Ростовская обл., г. Сальск-4, ул. Гайдара 3, Халаимовой Тане. 15 год.

— ✲ —

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Мелиховская, 25. Силезнёвой Алисе. 6 клас.

— ✲ —

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, п. Новойстройка, ул. Первомайская, 39, кв. 16. Неговора Наташа. 5 клас.

— ✲ —

СССР, 606200, Горьковская обл., г. Кстово-10, 2 м-он, д. 8, кв. 20. Степанова Света. 5 клас.

— ✲ —

СССР, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 23 а, кв. 53. Жабинской Марине. 14 год.

— ✲ —

СССР, 344078, г. Ростов-на-Дону, ул. Волкова, 3/1, кв. 176. Наумовой Людмиле. 7 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 75/12, кв. 16. Марына Сталярэнка. 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул К. Лібкнехта, 94, кв. 58. Каця Свірыдовіч, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 14, кв. 8. Іра Белаус. 3. клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 69, кв. 30. Андрэй Чыркоў. 6 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 69, кв. 26. Гена Ліцяга, 6 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 8, кв. 18. Валеры Сядлоўскі, 6 клас.

— ✲ —

БССР, 230003, г. Гродна, вул. Шчорса, д. 31, кв. 17. Вітуль Галіна. 14 год.

— ✲ —

БССР, 230015, г. Гродна, вул. Горкага, 92, кв. 32. Эйсмант Марына. 14 год.

— ✲ —

БССР, 230027, г. Гродна, вул. Лізы Чайкінай, 26, кв. 30. Кулік Алег. 10 год.

— ✲ —

БССР, 230026, г. Гродна, вул. Сельская, 4, кв. 1. Мацяш Лена. 13 год.

— ✲ —

БССР, 230023, г. Гродна, вул. Дзяржынскага, 7, кв. 50. Яскевіч Наташа. 11 год.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Размалюй карцінку каляровымі алоўкамі.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Piątek 7 XI — 7.55 Defilada wojskowa z Moskwy 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany· „Przed nami ocean". 11.25 Magazyn domatora. 12.00 J. pol. kl. VIII. 12.50 Geogr. kl. VI. 13.30 TTR — s. I Prod. roślinna. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierzęca. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą — Informatyka. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rabit — teleturniej. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.30 Made in Poland — pr. publ. 18.00 Publicystyka międzynarodowa. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny — wspomnienia Haliny Auderskiej. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor rządowy. 20.30 „Przed nami ocean" — film radz. 21.40 DT. 22.05 Piosenka 85 — Koncert finałowy. 23.05 DT. 23.10 „Korporacja zbrodni" (6) — film ang.

Sobota 8 XI — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Dla młodych widzów: Latający Holender w tym film „Jazon z gwiezdnego patrolu" 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.00 Kino i rewolucja — pr. publ. 13.00 W świecie ciszy. 13.30 TV Koncert Życzeń. 14.00 Za kierownicą. 14.30 Azymut. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: Maksym Gorki — „Mieszczanie". 17.15 Kram. 18.00 Studio Sport. 18.50 Los. Dużego Lotka. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Żandarm w Nowym Jorku" — franc. film fab. 21.40 Czas. 22.10 Siedem dni na świecie. 22.20 DT. 22.30 Sportowe rytmy tygodnia. 23.20 Kino nocne: „Wdowy" — serial ang.

Niedziela 9 XI — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Dla młodych widzów: Teleranek. 10.30 DT. 10.35 „Tajemnice ludzkiego ciała" (6) — serial prod. USA. 11.25 Zajechał wóz do Raciborza (1). 11.50 W Starym Kinie: „Ukłony dla Lilien Gish" — film USA. 12.55 Siedem anten. 13.40 TV Koncert Życzeń. 14.30 Zajechał wóz do Raciborza (2). 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci. 16.00 Studio Sport — Liga piłki nożnej. 16.50 zajechał wóz do Raciborza (3) 17.20 Teatr TV: I. Iredyński — „Okno". 17.45 „Warszawa 1796—1831" — tel. film dok. 18.25 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Trzy młyny" (2) — „Młyn nad Lutynią". 20.50 Pegaz. 21.40 Sportowa Niedziela. 22.15 Kabaret Olgi Lipińskiej. 23.05 DT.

Poniedziałek 10 XI — 14.00 TTR — s. I Hist. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla dzieci: Zwierzyniec. 16.50 „Przyjaciele Zielonej Doliny" — czech serial film. 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 17.55 „Janosik" (8) — serial TP. 18.40 Mieszkać. 19.00 Dobranoc. 19.10 Listopadowe dni — pr. dok. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Teatr TV: A. Czechow — „Czajka" 22.35 DT. 22.55 Rozmowa na telefon (2). 23.10 Studio Sport — Kronika M.Ś. w podnoszeniu ciężarów. 23.30 DT. 23.35 J. niem. (6).

Wtorek 11 XI — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Hist. kl IV. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Imperium". 11.00 Poradnik Domatora. 11.25 „Muzea Waszyngtonu" — film dok. 12.00 Przygot. do życia w rodzinie. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. pol. kl. I—IV lic. 15.50 Kim być — dla maturzystów. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia muzyczna. 16.50 Dla dzieci: Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 TV Informator Wydawniczy. 18.20 „Chleb pana Koneckiego" — tel. film dok. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Trybuna Sejmowa. 20.30 „Imperium" (6) — serial kanad. 21.20 DT. 21.50 Studio Sport. 22.10 Wieczór z X Muzą. 23.10 DT. 23.15 J. ang. 1 36.

Środa 12 XI — 8.10 Hist. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany· „Tętno". 11.20 Przyjemne z pożytecznym. 11.45 O grzeczności po polsku. 12.50 Chem. kl. VII. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka dla maturzystów — Polacy na frontach II wojny światowej. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla dzieci: Tik-Tak. 16.55 Polska — Irlandia. 17.45 Teleexpress. 18.00 Polska — Irlandia. 18.45 Los. Express i Super Lotka. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Tętno" — pol. film fab. 21.30 DT. 21.50 Pr. publ. 22.05 Wyniki totalizatora. 22.10 Zza wachlarza pani Wandy. 23.10 Kronika M.Ś. w podnoszeniu ciężarów. 23.30 DT. 23.35 J. ros. (6).

Czwartek 13 XI — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Muzyka kl. II. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Sprawa, Królik" — film CSRS. 11.35 Szkoła dla rodziców. 12.00 J. pol. kl. V. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Upr. rośl. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą — J. ang. 16.20 Pr. dnia. 16.25 Dla młodych widzów: Reporter TDC. 16.50 „Był sobie Kosmos" — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Witryna. 17.40 Piłkarska kadra czeka. 18.05 Domowe muzeum — wojsk. pr. hist. 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Encyklopedia kultury polskiej. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Teatr sensacji: Mario Fratti — „Obsesje". 21.20 DT. 21.40 Klub Międzynarodowy. 22.20 Studio Sport. 22.40 Lex — mag. społ.-prawny. 23.10 DT. 23.15 J. franc.

Bielsk Podl. Ucieczka w noc — USA 10—13. Po co człowiekowi skrzydła — 14—16.
Czeremcha Ocalona — NRD 12. Werdykt — USA 15—16.
Czyże Anielska diablica — czes. Mefisto — węg. 12—16.
Hajnówka Skorumpowani — fr 10. Droga do nieba — radz. 11—13. Kobieta i jej mężczyzna — radz. 14—16.
Michałowo Nieoczekiwana zmiana miejsc — USA 11—15.
Mielnik Supermen III — USA 12—13. Jeszcze tylko raz — jug. 15—16.
Milejczyce Zmory — pol. 12—16.
Nurzec Niewolnica miłości — radz. 12. Idź i patrz — radz. 13—14. Srebrna maska — rum. 15—16.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**9**	**27**	**Урсына, Тодара**	**Нестара, Капіталіны**	**6.45-15.54**	**13.53-23.14**
панядзелак	10	28	Андрэя, Людаміра	Неанілы, Арсеня	6.47-15.52	14.07-00.00
аўторак	11	29	Бартламея, Мацея	Анастассі, Анны	6.48-15.51	14.18-0.36
серада	12	30	Рэнаты, Вітальда	Зіновія, Марка	6.50-15.49	14.28-1.55
чацвер	13	31	Мікалая, Станіслава	Спірыдона, Нікадзіма	6.52-15.48	14.38-3.12
пятніца	14	1	Серафіна, Лаўрэна	*Кузьмы, Дзям'яна*	6.54-15.46	14.49-4.27
субота	15	2	Альберта, Леапольда	Афона, Маркіяна	6.56-15.45	15.02-5.44

ГАДАВІНЫ

165 год таму назад

11.11.1821 г. нар. рускі пісьменнік Фёдар Дастаеўскі (пам. 9.2.1881 г.). Яго продкі паходзілі з маёнтка Дастоева на Піншчыне. Аўтар вядомых на ўсім свеце твораў: „Прыніжаныя і зняважаныя" (1861), „Запіскі з мёртвага дома" (1862), „Злачынства і кара" (1866), „Ідыёт" (1868), „Д'яблы" (1872) і інш.

105 год таму назад

11.11.1881 г. нар. беларускі кампазітар Васіль Яфімаў (пам. 26.6.1955 г.), аўтар квартэтаў, песень на словы беларускіх паэтаў, гармanізацый беларускіх народных песень, падручніка па музыцы.

65 год таму назад

14.11.1921 г. нар. беларускі тэарэтык і гісторык мастацтва Фрына Лейтман, апублікавала шмат артыкулаў па беларускаму мастацтву.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

На сцэне — „Дубіны" ★ Алесь Барскі аб дары сэрца ★ „Прысутнасць" ★ Міра Лукша сустракае Клеафаса Гармоніка ★ Аўрора пра ясную ноч (секс!) ★ Парнасік ★ З маёй званіцы ★ Патрэбна дапамога нараўскай школе ★ Кавалак нашага лёсу ★ Белавежа ў той цяжкі час ★ Беларускія і беластоцкія акцэнты ў „Біяграмах польскіх вучоных" ★ Беларускі фальклор ★ Сардэчныя тайны ★ Беларуская кухня ★ Соннік ★ „Зорка" ★ Што-дзе-калі ★ Песня „Шукаю цябе" (з рэпертуару „Планеты" ★ Гумар

(Працяг са стар. 8)

зярно. Твой сын зрабіў вельмі разумна і даволі-такі з тактам, далікатна сказаўшы табе аб усім, што дзеецца ў вас, так, як яно ёсць. Ты ж, як жанчына сталая і, пэўна, не адно бачыўшая, павінна гэта зразумець. Зрэшты, твой прыход да іх расцэньваю больш як эгаізм, чым самаахвярнасць. З мужам жа было табе кепска, сама ж пішаш, што фактычна ты ўцякла ад яго. Зразумей, што маладыя людзі любяць вырашаць усё самі. І, хоць у сувязі з гэтым будуць мець больш працы і клопатаў, то згода сапраўды ў іх сям'і можа запанаваць.

Вяртайся дахаты і памагай дзецям надалей, ды толькі рабі гэта вельмі дыскрэтна. Вось толькі адна справа мяне мучыць: ці твой муж схоча прыняць цябе назад? Мо ён ужо зусім адвык ад жонкі, то і там табе жыццё не будзе мёдам...

Сэрцайка

ДАВЕДНІК ДЛЯ КІНАЛЮБІЦЕЛЯЎ

Выдавецтва „Савецкая энцыклапедыя" выпусціла тыражом 100 тысяч экземпляраў даведнік „Кино: энциклопедический словарь". Кніжка на 640 старонках вялікага фармату са здымкамі прадстаўляе ў змястоўнай форме гісторыю і сучаснасць сусветнай кінематаграфіі і кінамастацтва.

Найбольш увагі ў даведніку адведзена савецкай кінематаграфіі. Асобныя нарысы прысвячаюцца кінематаграфіям усіх 15 савецкіх рэспублік, у тым ліку і БССР. Шмат месца прызначана таксама кінематаграфіям сацыялістычных, развіваючыхся і капіталістычных дзяржаў. У ім спісак каля 16 тысяч загалоўкаў фільмаў, артыкулы аб усіх родах і гатунках кінамастацтва, даведкі пра міжнародныя кінафестывалі і аб кінаарганізацыях, а таксама інфармацыі аб вялікіх савецкіх кінастудыях, навучальных установах, падрыхтоўваючых кадры для кіно. У ім змешчаны інфармацыйныя артыкулы аб рэжысёрах, сцэнарыстах, акцёрах, аператарах, мастаках, кампазітарах, працуючых у мастацкім, дакументальным, навукова-папулярным і мультыплікацыйным кіно, а таксама аб кіназнаўцах і кінакрытыках. Ёсць і артыкулы аб пісьменніках, акцёрах і рэжысёрах тэатра і людзях другіх прафесій, якія сваёй творчай дзейнасцю ў нейкай ступені звязаны з кіно.

Даведнік быў бы каштоўным набыткам у бібліятэцы ўсіх тых, хто сур'ёзна цікавіцца кіно. Цана яго даволі высокая — 11 руб. і 70 кап. (у ПНР — 936 зл.), але напэўна ён варты гэтай сумы.

П. Байко

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

575. Агульнаадукацыйны ліцэй у Любску (кл. III б) — 260 зл.
576. Агульнаадукацыйны ліцэй у Любску (кл. II б) — 980 зл.
577. Эканамічны ліцэй у Любску (кл. I з) — 640 зл.
578. Гмінная ўправа ў Белавежы — 100.000 зл.
579. Юрка Рапэцкі (Канада) — 39 дол. ЗША.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

- у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
- у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54.
- у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
- у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
- у Саколцы вуліца Варынскага 1.
- у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.
Тэлефон 28-89

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Мірослава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł: półr 260 zł: rocznej 520 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
2. dla osób fizycznych - indywidualnych prenumeratorów·
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę·
- do dnia 10 listopada na I kwartał I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 1760/86 r. Nakład 4300 egz. R-3.

СЛУХАЕМ І СПЯВАЕМ

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкім радыё.

МІЛАВІЦА

(З рэпертуару Т. Раеўскай)

Бусел крыло пахіліў над полем —
Вечар прыйшоў ціхай калыханкай.
І расцвіла зорка-мілавіца
Над дарагой, любай старонкай маёй.

Прыпеў:
Зоры глядзяцца ў крыніцы,
Край мой, мая мілавіца,
Край мой празрысты ад лоз,
Ад промняў бяроз,
Зямля, дзе пачаўся мой лёс.

Белая Русь, я — твая часцінка,
Пушчы тваёй тонкая галінка,
Поля твайго каласок жытнёвы,
Кропля тваіх рэчак з жывою вадой.

Прыпеў.
Будуць звінець срэбраструнна гуслі,
Будзе кружыць па-над полем бусел,
Будзе з крыніц біць вада жывая,
Маці мая, мара мая, Беларусь!

Прыпеў.

ПАРАІЛА

У адной сям'і была лянівая дачка. Бацька ўзяў мятлу і пачаў замятаць панадворак, а маці кажа:

— Няўжо табе няма чым заняцца, дай я падмяту.

А бацька кажа:

— У цябе сваёй работы колькі, ідзі рабі сваё.

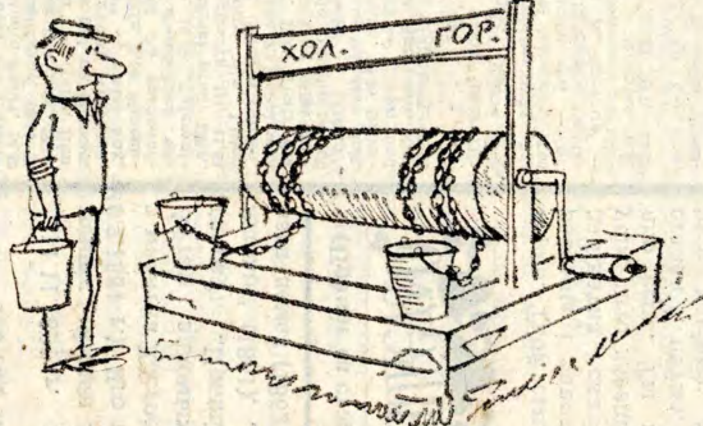
Бацькі думалі, што дачка пачуе і возьмецца за работу. Але тую толькі раздражнілі. Яна выйшла і сказала:

— Вы зрабіце так: адзін дзень хай бацька падмятае, а на другі дзень — вы, мама!... І будзе парадак.

З суседскага агародчыка.

З суседскага агародчыка.

ВЫТЛУМАЧЫЎ

— Чаго гэта, Кастусь, наш старшыня, калі выступае на сходах, заўсёды глядзіць уверх? — спытаў Пятро.

— Бо ён так брэша, што сорамна глянуць людзям у вочы! — адказаў Кастусь.

ВЕЛЬМІ ПРОСТА

Пытаюць суседзі чатырохгадовую Алесю:

— Як ты адрозніваеш сваіх братоў-блізнюкоў?

— А вельмі проста: у іх розныя імя, — адказвае Алеся, — аднаго завуць Петруком, а другога — Міколкам.

БЕЗ ЧАРКІ

Ладзіць майстар тэлевізар і бурчыць:

— Тут без чаркі нічога не разбярэш...

Гаспадыня прыносіць парожнюю чарку і кажа:

— Вось, вазьміце... Толькі не ведаю, што вы ёй тут будзеце рабіць?

Уладкавалася добра: раблю прыбіральшчыцай у трох месцах, а шануюць як машыністку на акладзе інжынера.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Жонка збірае мужа ў рыбу.

— Коцік, прынясі вялікую стронгу, — гаворыць яму, адчыняючы дзверы.

Тут падыйшоў Кіндзюліс і сказаў:

— Калі стронгі ў магазіне не будзе, купляй карпа...

* * *

— Што прасіла ў цябе жонка на дзень нараджэння? — спыталі шатландца.

— Яна хацела нешта для шыі і запясцяў...

— О, пэўна ты падарыў ёй каралі і бранзалет...

— Не, кавалак мыла.

* * *

На пахаванне мільярдэра сабралася шмат народу. Адзін малады чалавек плакаў наўзрыд.

— Ну-ну, трымайся, — супакойвалі яго. — Вы сваяк нябожчыка?

— Не, — адказаў ён, рыдаючы, — на жаль, не, таму і плачу.

ВЫРАШЫЎ

Муж і жонка збіраліся ў водпуск. Муж турбаваўся, як быць з дзецьмі.

— Дзяцей аддамо маме, — гаворыць жонка, — сабаку і канарэйку — суседцы, а кошку — дворніку.

— Любая мая, калі ў кватэры стане так ціха, навошта нам кудысьці ехаць? Можна цудоўна адпачыць і дома.

З „Весніка Задрыпоніі"

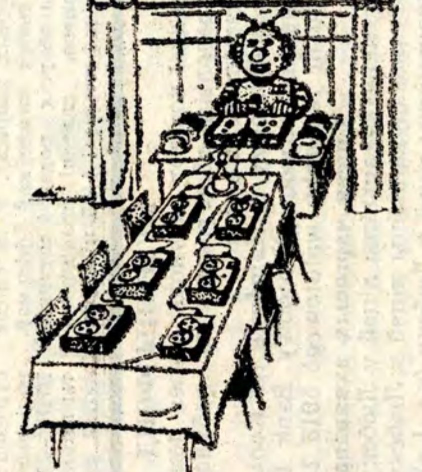
НАВІНЫ

Усім вядомы барабаншчык ансамбля „Эх!" А. Ледзянкевіч перайшоў у ансамбль „Ох!". Усім вядома, што А. Ледзянкевіч цяпер замест барабанаў іграе на кларнеце і трубе-пікала.

БАНТОН

Развітваючыся, госці і гаспадары доўга дзякуюць адны другім за дадзенае задавальненне. Гаспадары гавораць: „Заставайцеся!" Госці адказваюць: „Ну што вы, ужо позна! Вы змучыліся!" І застаюцца.

— Запісвайце вытворчыя заданні.

НАГЛЯДНЫ ДОКАЗ

Пасля вяртання ў 1848 годзе з-за граніцы ў Пецярбург Антону Рубінштэйну давялося сутыкнуцца з вялікай непрыемнасцю. Выехаўшы з Расіі дзіцём і вярнуўшыся на радзіму амаль дзевятнаццацігадовым юнаком, ён, натуральна, не меў рускага пашпарта. Гэта акалічнасць выклікала да яго падазрэнне сталічнай паліцыі. Пецярбургскі обер-паліцмайстар Галахаў не паверыў, што ў Расію вярнуўся выдатны музыкант і патрабаваў ад Рубінштэйна „наглядкага доказу". Праслухаць Рубінштэйна было даручана начальніку канцылярыі Часнакову.

Рубінштэйн успамінае: „Часнакоў прывёў мяне да сябе. Знайшлося ў яго мізэрнае фартэпіяна. І ўсё, што са мною адбывалася, я выліў у тым, што стаў адбіваць на клавішах гэтага інструмента. Я так грымеў, што фартэпіяна, здавалася, вось-вось разваліцца. Часнакоў, аднак, цярпліва праслухаўшы маю ігру, накіраваўся са мною да обер-паліцмайстра.

— Точно так, ваше превосходительство, — далажыў ён, — Рубинштейн действительно музыкант, потому играет...

Пасля гэтага даклада Рубінштэйну быў выдадзены гэтак званы „вид на жительство".

Чым больш гаворыш, тым менш думаеш.